

Slniečko 6

ROČNÍK 44.

FEBRUÁR 1990

4 Kčs

ILUSTROVAL MARTIN KELLENBERGER

O zázračnej čerešni

ĽUDOVÁ ROZPRÁVKA

Bol raz jeden kráľ a ten mal toľko bohatstva, že sa mu na svete nik nevyrovnal. Mal on aj tri utešené dcéry, ale čože, keď ho nič netešilo, lebo bol veľmi chorý. Zo široka-d'aleka volali k nemu doktorov, tí mu nosili všelijaké zelinky a mastičky, nik mu však nevedel vynájsť liek, čo

by mu pomohol. A tak kráľ ani nežil, ani neumieral.

Raz, kde sa vzala, tu sa vzala, zastala v paláci jedna stará žena a vraví kráľovi:

„Pán kráľ, v tvojej záhrade rastie vysoká čerešňa. Keď ti niekto z tých čerešní za hrstí zhodí a ty ich zješ, naskutku vyzdravieš.“

Na druhý deň dal kráľ po celej krajine rozhlásiť, že kto mu z tých čerešní za hrstí zhodí, tomu dá pol kráľovstva a jednu z princezničiek za ženu.

Zo všetkých strán sa hneď začali hrnúť kráľovskí synkovia, mladí páni i učení ľudia. Jeden za druhým sa driapali na vysokú čerešňu, ale nevyšli ani po konáre, už z nej padali ani hnilé hrušky a tak sa doudierali, že im viac nebol pomoci. Kmeň čerešne bol hladký ako sklo.

Teraz kráľ ešte väčšmi zosmutnel, že čo len s ním bude, keď mu z tých čerešní nik nedonesie.

Dopočul sa o kráľovom trápení mladučký pastier Janko.

Oprobujem šťastie aj ja. Či je to dačo, vyliezť na čerešňu? pomyslel si a hneď smelo predstúpil pred chorého kráľa.

„Pán kráľ, pusťte i mňa na tú čerešňu. Možno sa mi podarí to, čo sa druhým nepodarilo, a vy vyzdraviete.“

Keď kráľ videl, aké chlapča sa hlási na takú ťažkú úlohu, nechcel privoliť.

„Kde by si ty, synak, vyliezol na strom. Mocnejší páni probovali, a nevyšli. Vári sa chceš zabiť?“

Janko sa vrátil k svojim ovečkám, ale kráľovská čerešňa mu nedala pokoja. Čoskoro sa vybral do zámku druhý i tretí raz.

Medzitým sa kráľovo nešťastie ešte zväčšilo, lebo sa mu zo zámku stratili

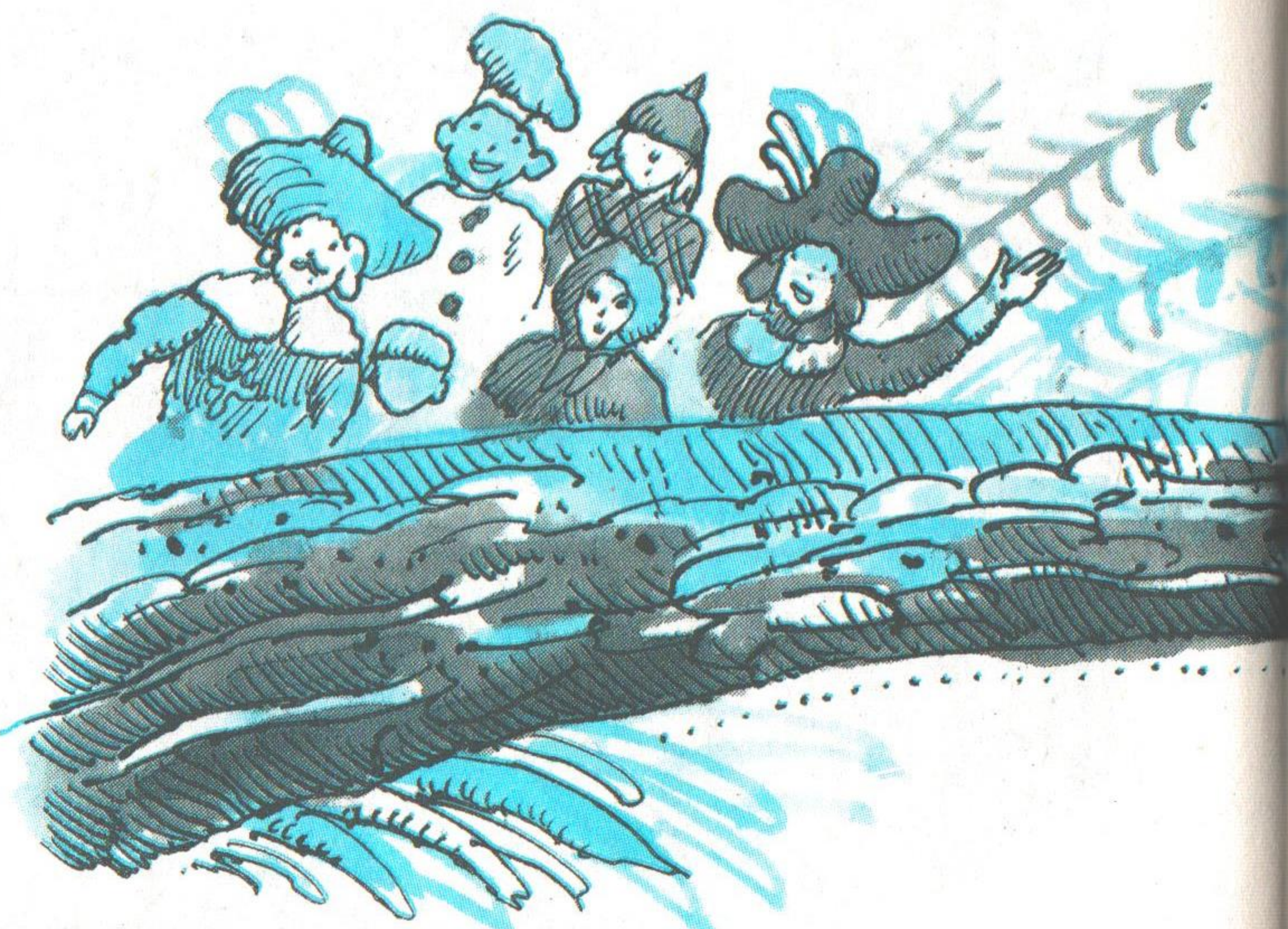
dcéry a nikto o nich ani nechyroval. A tak kráľ, ktorý nežil, ani neumieral, privolil, aby Janko sproboval vyjsť na čerešňu, a spýtal sa ho, čo si žiada.

Naradovaný Janko vraví:

„Nič nežiadam, pán kráľ, len tri pečené chleby, troje pekných hábov a tri páry bagančí.“

Janko hneď všetko dostal. Pokládol to do tanistry a šiel.

Pod čerešňou zastal, dobre si ju poprezeral, že čo je to za zázrak, ktorému vrcholca nedovidiel. Ale sa on veru nezľakol, zaťal valaštičkou do kmeňa a po nej

sa vyťahoval vyššie a vyššie. Keď sa zvečerilo, tuhšie zaťal valašku a na nej prenocoval.

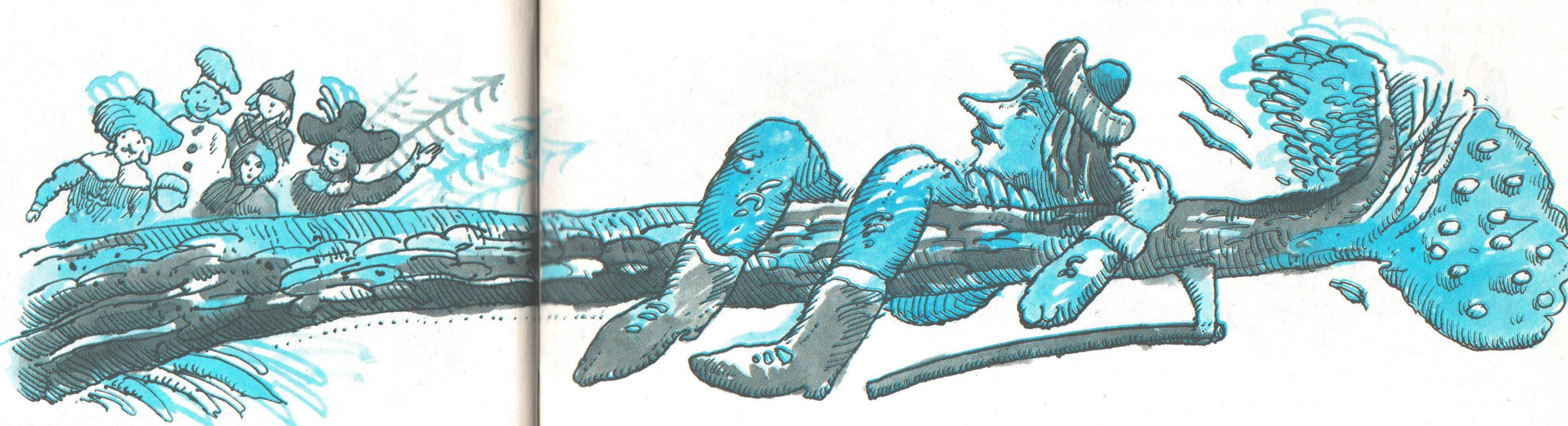
Minul prvý mesiac a zo stromu začali lietať zdrapy. Sluhovia ich pozbierali, bežali ku kráľovi a ukazovali mu Jankove prvé zodraté šaty a prvé zodraté baganče.

„Aj čerešne zhodil?“ spytoval sa kráľ s nádejou, lebo taký dlhý čas na čerešni ešte nik nevydržal.

Sluhovia krútili hlavami, posadali si pod čerešňu a čakali ďalej.

O mesiac zasa zletelo niečo zo stromu, ale boli to iba druhé dodriapané háby a druhé zodraté baganče. Kráľ si pomyslel, že pastier teraz hádam už aj čerešne zhodí.

Keď prešiel aj tretí mesiac a Janko dotrhal aj tretie háby a zodral aj tretie baganče, práve dočahoval vrchovec stromu. Vystrel ruku, že odtrhne niekoľko čerešní a zhodí kráľovi, no odrazu sa pred ním roztvorila čarokrásna krajina. Keď som už tu, idem sa trochu poobzerať, kam

som to došiel, pomyslel si a šiel. Prišiel na jednu lúku a tam ho víta stará baba-ježibaba.

„Dobre, že ideš, Janko. Dávno ťa už čakám, dávno vyzerám. Poď ku mne do služby, neobanuješ.“

„A čo budem u vás robiť, starká?“

„Drevo nosiť a po tri dni na kone merkovať, aby sa dobre napásli. Ale keď ich čo len raz nepriženieš, budeš o hlavu kratší.“

Janko pristal, lebo kone mal rád. Prečo by ich neustriehol.

Na druhý deň, len čo svitlo ráno, vysadol na sivka a už sa nesie.

Odrazu zbadá chrta zaseknutého medzi konármi. Vrtko zoskočí z koňa a vyslobodí ho. Vtom chrt prehovorí:

„Ďakujem ti, Janko, že si mi pomohol. Keď budeš v núdzi, len si na mňa pomysli.“

Podvečer, keď sa slnce chystalo spočinúť, pobral sa Janko domov. Zrazu len zbadá, že sa mu stratil kôň. Hľadá, behá, vyvoláva, ale nikde nič. Vtom si spomenie

na chrta a ten hneď už aj stojí pri ňom.

„Čo si želaš, Janko?“

„Kôň sa mi stratil.“

„Nič sa neboj, len poď so mnou. Kopni do tohto kopca a uvidíš, čo bude.“

Janko tak urobil, a čuduj sa svete! Z kopca vybehol sivko, Janko sa rýchlo vyšvihol naň a leteli domov.

Veru sa ježibaba začudovala, keď jej Janko doviedol koňa. Vraví mu:

„Dobre si pásol, ale ešte mi dva dni

budeš slúžiť, až potom uvidíme, čo bude.“

Na druhý deň sa Janko niesol na gaštanovom koníčkovi. Keď naň vysadol, len tak iskry hádzal, ale zhodiť ho nevedel. Šli ďaleko-ďaleko, keď tu Janko zbadá veľkú rybu, ako sa mece v piesku a nevie sa dostať do vody. Šibko zoskočí z koňa, chytí milú rybu a hodí ju do vody, nech si pláva. Ale ryba sa mu prihovorí:

„Ďakujem ti, Janko, že si mi pomohol. Keď budeš v núdzi, len si na mňa pomysli. Odslúžim sa ti.“

Ale beda! Kým sa Janko zhováral s rybou, koník sa mu premenil na kačku a odplával. Voda tam bola hlboká a Janko si nevedel rady. Odrazu si spomenul na rybu a tá hneď priplávala k brehu:

„Čo si želaš, Janko?“

„Rybka, rybička, kôň sa mi premenil na kačicu a nemôžem ju chytiť.“

Len čo to dopovedal, všetky rybky sa pozháňali, chytili kačicu za nohy a vytisli

ju na breh. Tam sa kačica premenila na tátoša, pastier Janko vyskočil naň a uháňali domov.

Stará baba-ježibaba sa durdila, ale nedala na seba nič znať, Janka pochválila a vraví:

„Dobre si pásol, Janko. Ešte deň budeš u mňa slúžiť a keď mi aj tretieho koňa šťastlivo dovedieš domov, čo si zažiadaš, to ti dám.“

Na tretí deň sa Janko niesol na belušovi. Ten sa pustil do cvalu ani víchor, že sa Janko ledva v sedle udržal, ale zhodiť sa nedal.

Vtom z tej výšky zbadá líšku s nohou v železe. Nemeškal, zoskočil z koňa a líšku vyslobodil. Líška mu vraví:

„Ďakujem ti, že si mi pomohol. Keď budeš v núdzi, len si na mňa pomysli, odslúžim sa ti.“

Kým sa Janko spamätal, po koňovi nebolo ani chýru ani slychu.

Zle je, pomyslel si a dal sa prehľadávať hustý les. Našťastie si spomenul na líšku a tá hneď stála pri ňom.

„Viem, čo sa ti stalo. Nič sa neboj, koňa nájdeme, čo by bol pod zemou.“

Líška sa rozbehla a dohonila koňa vo chvíli, keď už-už dobiehal k ježibabe. Zdrapila ho za chvost a nepustila, kým neprišiel Janko. Ten sa naň vyšvihol a šťastlivo ho dovedol domov.

Ježibaba Janka naoko chválila, ale na kone sa náramne nahnevala, lebo to boli zakliate dcéry chorého kráľa, ktorý ani nežil, ani neumieral. Ani jedna sa nechcela vydať za ohavného ježibabinho syna, a tak ich premenila na kone.

Vošla do maštale, že ich bičom a vidlami vyobšívá, ale tu namiesto sivka, hnedáka a beluša stoja tri krásne princezné, ďakujú svojmu osloboditeľovi a milo sa okolo neho majú.

Stará baba-ježibaba v tej chvíli stratila nad nimi moc a od zlosti švihala dlhokánskym bičom tak, až sa celá do neho zamotala. Ale ktože by jej pomohol?

Najstaršia princezná sa milo privraví Jankovi:

„Pastier Janko, nás si vyslobodil, ale nášmu chorému otcovi si prisľúbil za hrst čerešní zo zázračného stromu, a to si ešte nevykonal.“

„Čo som slúbil, to aj spravím,“ povedal Janko, „lebo pastier vždy dodrží slovo.“

Tak aj spravil. Natrhal z vrchovca najkrajšie čerešne a zhodil ich kráľovi, ktorý už dlhé roky ani nežil, ani neumieral.

Odrazu len Janko badá, že čarovná krajina sa stratila a princezničky sedia na obyčajnej nízkej čerešni, nohami hompálajú a milo sa na neho usmievajú. Všetci rýchlo poskákali na zem a bežia ku kráľovi.

A pán kráľ?

Zjedol za hrst čerešní a naskutku vyzdravel. Bolože to radosti! Objímal si dcéry aj ich záchrancu a núkal mu polovicu kráľovstva i jednu z princezničiek za ženu.

Ale verte, či neverte!

Janko si princezničku nevyberá, ani polovičku kráľovstva nechce. Že jemu je aj tak dobre, len keď si môže ovečky na slobode popásť, na pišťalkách hrať. Ktorú pesničku? Nuž, povedzme, hoci aj túto:

*Keď si ja zaspievam,
až sa hory trasú,
medveď sa ma bojí,
ovce sa mi pasú, jujújú!*

Rozprávku Slovákov žijúcich v Maďarsku podáva
MÁRIA ŠTEVKOVÁ

Desať malých černoškov

Tých desať malých černoškov malo hlad ako medveď, jeden sa sústom zakuckal — a už ich je len deväť.

Tých deväť malých černoškov hlboko malo z okna po zem, jeden z nich predsa zoskočil — a už je černoškov len osem.

Z tých ôsmich malých černoškov povedal jeden „Nejdem!“ — keď ostatní šli domov spať — a už ich je len sedem.

Tých sedem malých černoškov pílilo ostošesť, jeden sa v páse prepílil — a už ich je len šesť.

A tých šesť malých černoškov hľadalo v úli med a jeden dostal žihadlo — a už ich je len päť.

Rozprávka z vane

JÁN KONDOR

Prišiel som raz domov a svojej žene, ktorú prezývam Bombuľka, hovorím:

„Prečo by som musel vymýšľať nové rozprávky, keď mám v zásuvkách aj mnoho starých? Pre mňa sú staré, ale kto ich ešte nečítal, pre toho budú nové. Ja sa idem okúpať a ty poprezeraj všetky zásuvky.“

Išiel som sa okúpať, lebo vtedy sa mi najlepšie premýšľa. Napustil som si vaňu a šup — už som bol dnu. Ale čo sa nestalo! V tej horlivosti som sa zabudol vyzliecť a vliezol som do vane v modrom obleku. Len nedávno som si ho kúpil a teraz, tu ho máš, už je po ňom. Ešte šťastie, že som dal Bombuľke takú dôležitú robotu, lebo by už dávno nakukla dnu, či mi netreba umyť chrbát.

Pomaly som si mokrý oblek vyzliekol a prevesil som ho na šnúru nad vaňou. Bol som zvedavý, či Bombuľka v zásuvkách staré rozprávky našla. Chcel som už na ňu zavolať, ale vtom som si uvedomil, že by uvidela môj mokrý oblek, a bolo by so mnou zle. Preto som čušal a pozoroval, ako z obleku odkvapkáva voda. Ťuk-ťuk-ťuk... Vyzeralo to, akoby som písal na svojom starom písacom stroji. V tej chvíli som si pomyslel, čo by asi urobil rozprávkár Ľubomír Feldek, keby sa mu prihodilo to čo mne. Ten by o tom určite napísal zaujímavú rozprávku. Ja som si pomyslel, že by sa mohol z vane vynoriť malý vaňový vodník Vodocuc, a len raz by cucol, a voda z obleku by bola preč.

Ako som si tak vymýšľal, kde sa vzal, tu sa vzal, vynoril sa z vody maličký vaňový vodník. Vyliezol mi na koleno a vraví:

„Som malý vaňový vodník Vodocuc a ty si môj objaviteľ. Ešte nikto na svete neuhádol moje meno. Ty

si prvý, komu sa to podarilo. Teraz splním každé tvoje želanie.“

Potešil som sa a hneď som mu prikázal vysušiť môj oblek. Vodocuc iba raz cucol, a oblek bol suchý. Zavola som na Bombuľku:

„Koľko rozprávok si našla?“

„Zatiaľ ani jednu.“

„Hľadaj ďalej,“ odvetil som a ponoril som sa pod vodu.

„Trápi ťa niečo?“ spýtal sa vodník Vodocuc.

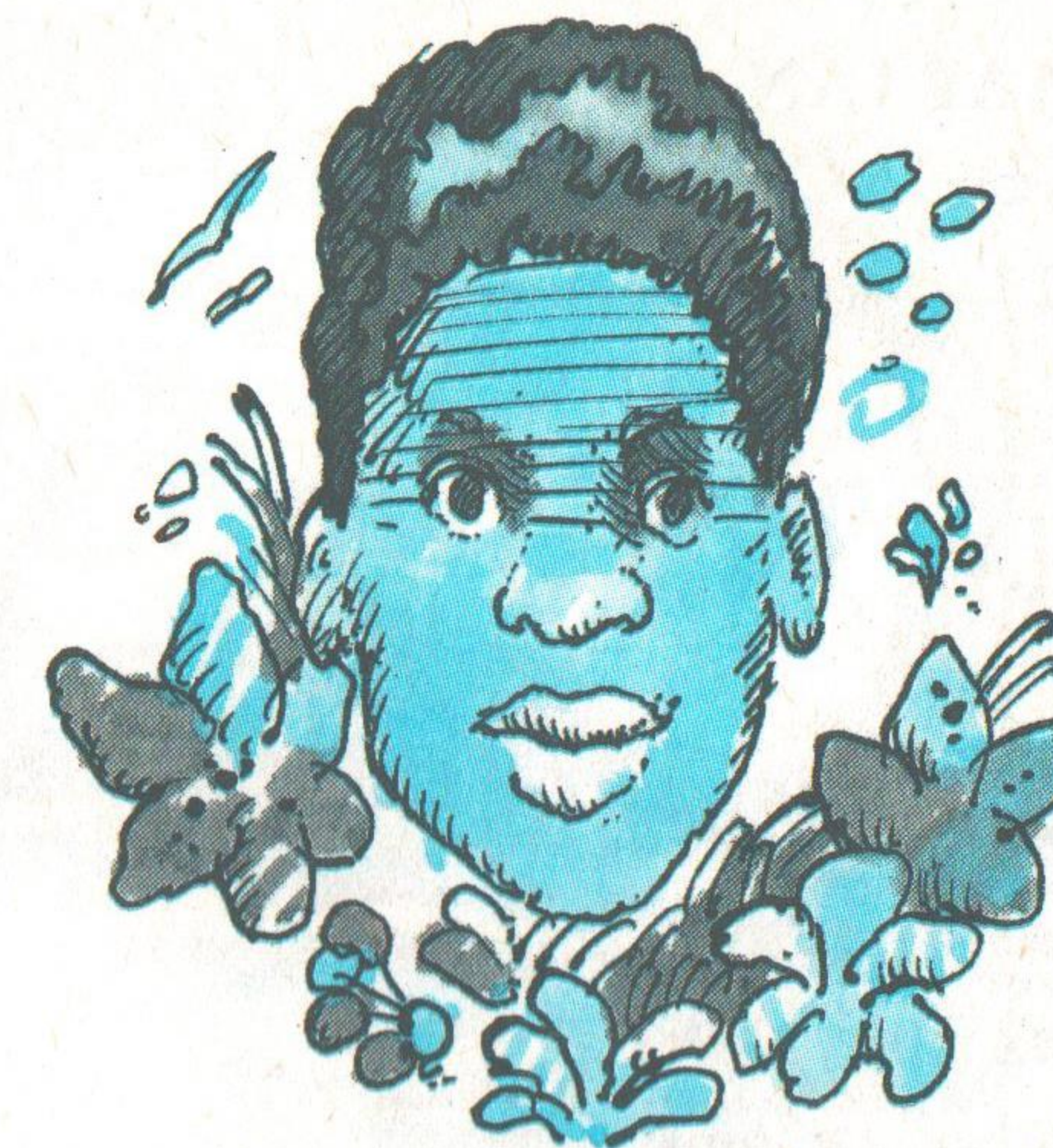
Vyrozprával som mu, ako mám odovzdať do detského vydavateľstva rozprávky, ale že zatiaľ Bombuľka nenašla ani jednu a že ani mne sa vo vani nedarí dnes vymýšľať.

„Nedarí?“ začudoval sa vodník. „Veď si vymyslel mňa. Či je to málo? Vieš, čo by dali deti za to, keby mali takého malého vaňového vodníka? Koľko raz spadne také chlapčisko do mláky a aké je potom mokré! Keby malo mňa, hneď by bolo suché. Ojoj! Všetky deti by ma chceli.“

„Ty teda vravíš, že sa mi táto rozprávka vydarila?“

„Pravdaže,“ povedal Vodocuc, „nevriac o tom, ako sa ti budú zaliečať niektorí dospelí, keď sa dozvedia, že ma máš. To vieš, niektorí dospelí sa sem-tam do niečoho namočia, a potom by najradšej zo všetkého vybrdli suchí! Ale pred dospelými o mne ani muk!“

Keď čítate túto rozprávku, vodník Vodocuc ešte stále žije. Teší ma to, lebo som sa presvedčil, že všetci dospelí, ktorí sa o ňom dozvedeli, nezabudli na to, že boli niekedy deťmi.

Z tých piatich malých černoškov jeden si kúsok syra vzal v obchode a drapli ho — a už sú iba štyria.

Jeden z tých štyroch černoškov si sadol na čln skraja a spadol zrazu do mora — a už sú iba traja.

A z tých troch malých černoškov neprišiel jeden z hája, v tom háji medveď zožral ho — a už sú iba dvaja.

Sedeli dvaja na slnku, hrali sa eden-beden, až jeden zomrel na úpal — a ostal iba jeden.

Ten jeden nechcel ostať sám a oženil sa hneď a tak sa veľkou nulou stal — a černoškov už niet.

Ten jeden smutne sedel sám, ale on túžil plesáť a tak sa rýchlo oženil — zas černoškov je desať.

Z anglickej ľudovej poézie
prel. LUBOMÍR FELDEK

Atómové elektrárne

Kým je atóm
naším bratom,
tak sme všetci
dobře na tom.

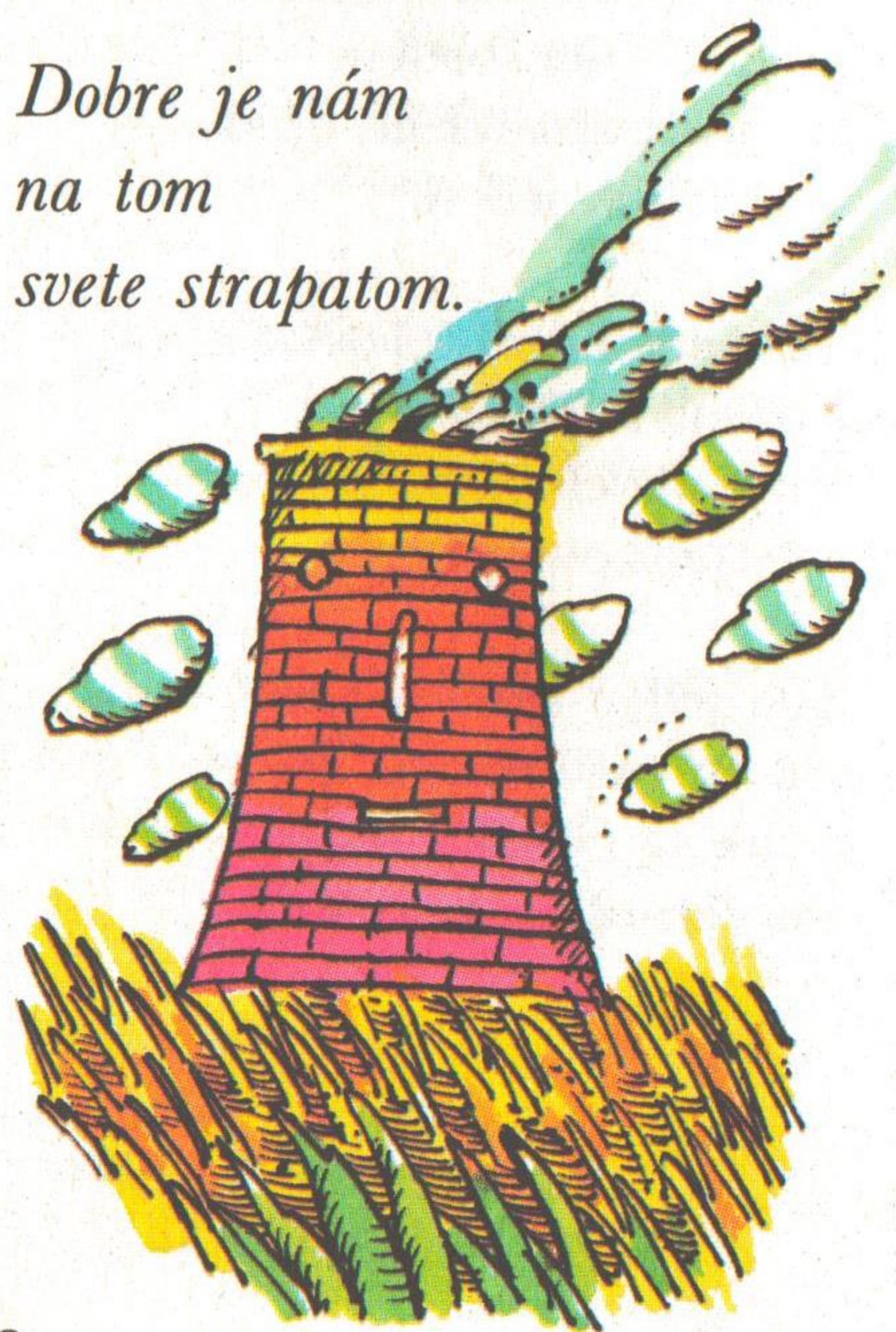
Ale keby nebol!

Keby...

Boli by sme
dávno v nebi.

Prosíme vás,
dávajte tam
dobrý pozor na atóm!

Dobre je nám
na tom
svete strapatom.

Vysvedčenie

Skôr ako ma doničia
za vysvedčko rodičia,
začnem pátrať
s chladnou hlavou
po ich tajných
dvojkách z mravov
v rodičovskom archíve.

Kým je mama
na nákupoch,
oco na pive.

Akvárium

Jedna moja rybka-gupka
po svete si
sama cupká.

Nenasypal som jej blšky
správnej šírky,
výšky,
dĺžky.

A tak hore ulicou
vybrala sa s udicou
poza kopce,
poza vršky
chytat' blšky
správnej dĺžky.

Nachytá ich
celkom iste
v kožuchu,
čo sa stratil v čínskom meste
Ju-chu-chu.

Poslala mi z neho pozdrav:
„Nič mi nechýba.
Už je zo mňa
malilinká veľryba.“

Borové figy

Na Záhorí
more bolo.
Hrávali v ňom vodné pólo
vtákoplazy
s veľjaštermi.

Je to pravda,
Francku,
vier mi!

„Kto zistil
tie veci?“

Svetoznámi vedci,
keď tu boli kapustu
okopávať všetci.

Keď vypadli
vtákoplazy s veľjaštermi
z ligy,
more vyschlo.
Na Záhorí
začali rásť figy.

„Na Záhorí figy?
Ale né!“

Dokonca aj borové,
aj drevené.

Čo bolo na svete skôr

Sliepka s vajcom
vedie spor,
čo bolo na svete skôr.

Uruguajci,
Paraguajci,
Havajci
aj Navajci
okamžite dohodli sa
na sliepke,
nie na vajci.

A čo rodáci,
naši Slováci?
Uzniesli sa:
„Zavolajme
vajcu obhajcu.“

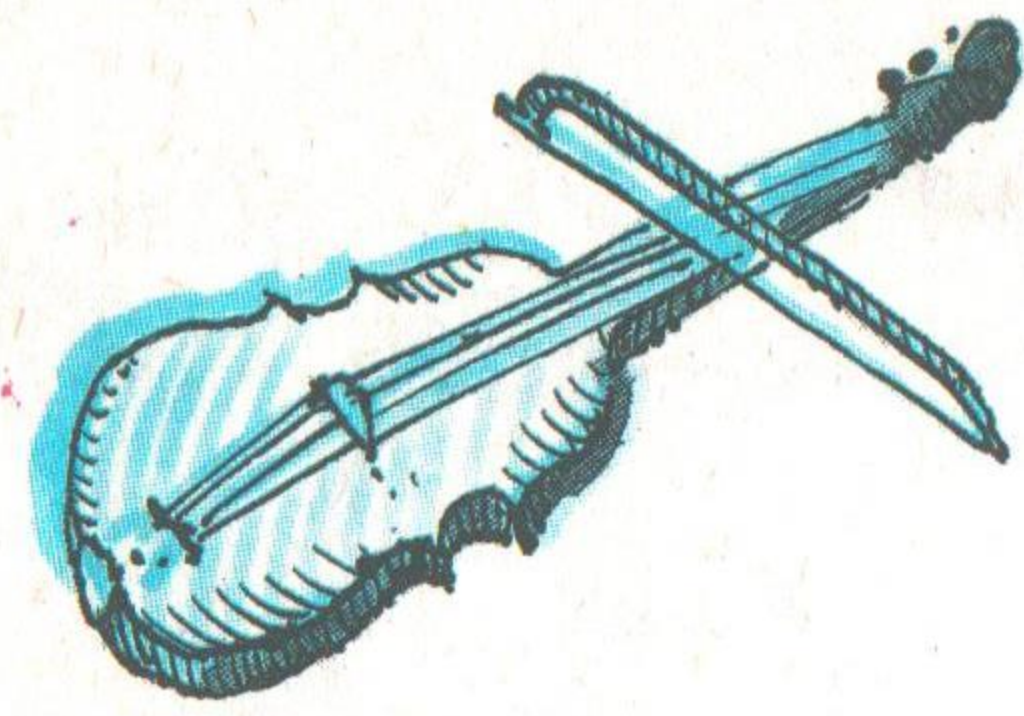
Povedal pán obhajca:
„Kuknime sa do vajca!“

Vajcom tukli,
dnu sa kukli
naši šuhajci.
A hneď bolo po spore
aj po vajci.

A kto robil advokáta?
Možnože aj
naša Kata.

Cigánsky tanec

DANIELA HIVEŠOVÁ-ŠILANOVÁ

RAZ dávno žili štyri čertícatá. Jedno sa volalo Beng, to znamená v jazyku Romov čert, druhé sa volalo Bengoro — čertík, tretie Bengororo — čertícatko a štvrté bolo dievčatko a volalo sa Bengoriňa — čertica. Pravdaže, bývali v pekle. A boli to veľmi zlé deti. Kde sa len dalo, tam vykrikovali, vyskakovali, dupkali, tancovali, mamke Čertulici rozhadzovali hrnce. Hádzali sa žeravými uhlíkmi, tváričky mali vždy od popola, od blata a od sadzí. No hrôza! Vlastne hrôza by bola, keby to neboli čertícatá. Lebo u čertov je to takto: za čo by ľudské deti dostali riadny výprask, v čertovskom svete ich pochválili. A tak naše štyri čertícatá boli vlastne veľmi dobručké. Čerti sú odjakživa najlepšie vtedy, keď sú najneposlušnejší. Aj v škole ich tak učia. Lenže práve vtedy sa blížil koniec školského čertovského roka a najlepšie, vlastne najhorší žiaci čertovskej školy si mohli vybrať odmenu. Napríklad výlet k ohňovému moru, zájazd do vnútra najhorúcejšej sopky, alebo hoci aj diskotéku na tlejúcej vatre.

„Tak čo, moji milí,“ spýtala sa svojich čertícat mamka, spýtala sa aj riaditeľ školy. „Čo si vyberiete? Čo by ste si želali za svoje vzorné správanie?“

„My by sme si veľmi želali sa pozrieť na zem!“ vyhrkli čertícatá štvorhlasne. Mamka zalomila rukami, riaditeľ školy prevrátil oči, ale čo sa dalo robiť, aj čerti musia dodržať sľub. Keď na zem, tak na zem. Poobliekali ich do najkrajších šiat, presne podľa poslednej pekelnej módy, šaty vyváľali v popole, uhlíkmi na ne pokreslili všelijaké módné vzory, rozstrapatili im vlásy, aby boli pekné čertíckovské, a odprevadili ich na kraj lesa, kde sa začínala zem.

„A nieže budete dobré! Teda vlastne zlé,“ napomínala ich mamka Čertulica. „A rýchlo domov!“ dodala a veru začala sa aj trochu báť. Ved' čo keď budú zas vzorné na čertovský spôsob a nevrátia sa jej? No ved' uvidím, ako som si ich vychovala, pomyslela si, rýchlo ich ešte pobozkala na rožteky a šup, vyhodi-la ich na zem.

Tam vám bolo svetla! A vôň! A tých farieb! Do

nosa sa im drali pachy všelijakých rastliniek, bylín, zeliniek, až sa išli ukýchať! Všade naokolo zelené stromy, modrá obloha, červené, žlté a biele kvety, modré a hnedé krídla. To bola krása! Dobré si veru vybrali svoju odmenu, tešili sa a drgali laktami. No nestihli sa ani poriadne rozčertiť, keď tu zrazu narazili do štyroch chlapcov. Bum! Preľakli sa! Akoby sa pozreli do zrkadla! Chlapci boli zafúlaní, nohavice rozstrapkané, deravé, na tvári šmuhy.

„Joj, čerti!“ prestrašene vykriekli čertícatá.

„Jéj, čerti!“ potešili sa chlapci.

„Ako viete, že sme čerti?“ spýtali sa vyľakane čertícatá.

„Vy ste naozaj?“ nadšene si ich obzerali chlapci.

„Bu-bu-bu...“ pokúšali sa ich čertícatá postrašiť.

„Ešte!“ smiali sa chlapci.

„Vy sa nebojíte?“

„Cha-cha-cha!“ smiali sa chlapci ešte väčšmi a čertícatám hneď bolo jasné, že nie. „Ja som Imro, ja Dežko, ja som Gejza a ja Jožko,“ povedali chlapci.

„Beng, Bengoro, Bengororo,

Bengoriňa,“ slušne sa poklonili čertícatá a všetci vedeli, že budú kamaráti. Hneď na oznámenie sa trocha pokľbčili, pobili, a potom sa pobrali svetom.

Išli, až zrazu prišli na kraj jednej dediny. Práve sa schyľovalo k večeru a mamky si naháňali svoje deti, aby ich poumývali, nakrmili a uložili spať. „Kde ste, čertícatá moje?“ vykrikovali jedna cez druhú.

Chlapci hneď vedeli, že je zle. Zasa koniec jednému dňu! A práve teraz, keď sa tak pekne začali hrať!

„Utekajme preč!“ zakričali a rozbehli sa.

Aj naše čertícatá sa veľmi zľakli. Chceli sa skryť, ale už bolo neskoro. Jedna z bežiacich mamiiek ich schmatla a už sa ocitli v koryte plnom mydlovej vody.

„Ja vám dám, takto behať po svete! Čerti!“

Čertícatá prskali, chceli povedať, že ony nie sú jej čertícatá, že sú naozajstní čerti, ale nedalo sa. Ešte šťastie, že mali také husté vlasy, že im zakryli rožky.

Keď ich žena vyumývala, poobliekala ich do krásnych bielych nočných košielok. Spokojne sa na ne usmiala a práve si chcela od radosti vydýchnuť a povedať im, aké sú z nich zasa pekné milé deti, keď sa dvere rozleteli dokorán a dnu sa nahrnuli Imro, Dežko, Gejza a Jožko.

„Mamká, sme hladní!“ zakričali a vrhli sa k stolu.

Čertícatá sa od strachu rozplakali. Ved' sú to tí istí chlapci, ktorých stretli v lese! Ich kamaráti! Lenže čo, keď ich teraz prezradia? Čo len s nimi bude, keď im už nikdy nevrátia ich pekné čertovské šaty a už navždy budú chodiť v týchto bielych?

„Bú, bé, bú, bé!“ nariekali Beng, Bengoro, Bengororo a Bengoriňa, čo v čertovskej reči znamenalo: „Mamička naša, kde si? My chceme ísť domov, do pekla!“

Žena sa nestihla ani preľaknúť, ani nahnevať, Imro, Dežko, Gejza a Jožko ju hneď začali objímať a prosíkať: „Mamička, nehnevaj sa na nás, oni sú naši kamaráti, dovoľ, aby u nás spali.“

No zároveň stihli štuchnúť aj do čertíkov a pošepnúť im: „Nebojte sa, neprezradíme vás, že ste naozajstní čerti!“

A čertícatám viac nechýbalo. Od šťastia, že sa všetko asi dobre skončí, začali tancovať. Dupkali a tleskali rukami tak, ako sa to naučili v pekle. Tancovali svoj najkrajší detský tanec. Kopýtkami tak podupkávali, že začala vystrekovať voda z koryta a podlaha sa tak otriasala, že to bolo počuť v celučičkej dedine.

„Čo sa to tam hore robí?“ pýtali sa susedia a vybiehali na ulicu.

„Hej, hop a hip, hip, hej!“ výskali čertícatá, lúskali prstami a dupkali, až im iskričky lietali spod kopýtok.

„Hej, hop a hip, hip, hej!“ pridávali sa k nim dedinčania. Už dupkala aj žena, aj Imro, Dežko, Gejza a Jožko, už dupkal a tancoval aj ich otec, známy cigánsky huslista, už dupkala celá cigánska dedina.

„Hej, hop a hip, hip, hej!“ spievali čertícatá.

Vtedy starý Cigán sňal zo steny husle a začal vyhrávať do tanca.

Tak čertícatá Beng, Bengoro, Bengororo a Bengoriňa naučili Cigánov tancovať také tance, aké nikto iný nevie. Ohnivé, dupkavé, plné radosti zo života. Všade, kam príde, príde s nimi aj radosť, veselosť a tanec.

A čertícatá? V trme-vrme sa vytratili a bežali domov, za svojou mamkou Čertulicou.

O ssslovensských hadoch

JOZEF PAVLOVIČ

Dvadsiateho štvrtého augusta, na Bartolomeja, sa zišli hady naposledy na stráni. Slniečko svietilo, ale studený vietor mu odnášal všetky lúče.

„Sssom akýsssi sssklessnutý,“ povedal had Mstislav Serpens.

„Aj na mňa sssi sssadá sssmútok,“ prikývol Sebastianus Spišský.

„Musssíme sssa čo najssskôr posschovávať,“ ozval sa Justus Svíb. A Orest Samorast ho hneď doplnil:

„Sssvätá pravda, my, ktorí nenossíme zimnú sssrssst, musssíme odísssst sssamí prví.“

Hlavné slovo má však Osvald Svojský:

„Ssskôr ako sssa zasssunieme do zeme, treba sssa nám rozlúčiť sso ssslnkom!“

„Nebude násss počuť, máme ssslaby hlasss,“ strachuje sa Branislav Svetlosivý.

„A ešte k tomu aj sssilno šušleme,“ dodá Achilles Strnisko.

Osvald má však už pre oboch nachystanú odpoveď:

„Nič sssa nebude hovoriť, napíšeme to na ssstráň ako na zelenú ssstranu naším hadím písssmom.“

„Paličkovým?“ opýta sa Boleslav Sanka.

„Prosssím ťa, Bolesslav, paličky a paliče nikdy nessspomínaj, sssú to ssstrašné násssstroje na odpissovanie mierumilovních hadov. Hady píšu písssaným písssmom. A keďže je násss plná ssstráň, bude ssstačiť, keď každý napíše jedno písssmeno. Je vám to jasssné?“

„Sssamozrejme, ale nie celkom. Lebo my hady ssstrašne zle kressslíme mäčkene, dlžne a bodky nad i.“

„Nijaké ssstrachy, budeme písssať len také ssslová, v ktorých sssa mäčkene, dlžne a bodky nad i nevyssskytujú. Veď mnoho toho písssať netreba, ssstačí jedna ssslušná veta.“

A tak hady pomaly písali. Každý napísal krasopisne jedno písmeno.

Keď bola veta na svete, ihneď udrela slnku do očí.

„To je ale krásna veta! A nie je v nej jediného mäčkča, dlžna a bodky nad i, takú vetu mohli namaľovať skutočne iba hady, vyzerá ako písaný telegram. Takú

vetu k svetu som veru ešte ani nevidelo.“

A slnko ju hneď začalo čítať:

„Zbohom, slnko, ty poklad pokladov, ty kus zlata na vysokom blankyte. Hadom na zelenom teplom brehu v letnom ruchu a zhone bolo s tebou dobre, ale leto vzalo zrazu skazu, uletelo za hory a doly. Teraz nastane chlad a nepohoda. Vonku bude surovo, preto odteraz budeme dnu pod tou nemou zemou. Ale zato vo sne, v tom dlhom skvostnom ako nebo belasom sne, zostaneme len a len s tebou. Lebo to vedz, slnko, my hady ťa máme zo srdca rady.“

Slnko číta slabiku za slabikou, a pritom slabne a slabne.

Keď vetu na rozlúčku prečítalo celú, bolo slabé ako muška. Hadom z neho stuhla v žilách krv. Chceli sa odplaziť do svojich skrýš, ale boli drevené ako drúky.

Všimlo si to aj slnko.

„Ach, joj, nestojím už za deravý groš. Večne by ma to mrzelo, keby hady kvôli mne doplatili na svoju slušnosť. Musím im stoj čo stoj pomôcť. Ale ako? Kde vziať oheň, keď ho samo nemám?“

Ale predsa na niečo prišlo. Povedalo mračnám:

„Počujte, oblaky, viem, že už je koniec augusta, ale čo keby ste tamtým uzimeným hadom spustili dajakú rezkú pesničku!“

„Prečo by sme si nezabubnovali, keď to niekomu padne na úžitok,“ povedali oblaky a spustili svoju ohnivú muziku. Bola to muzika veľmi krásna, bola to muzika veľmi hlasná. Bum a tresk, bum a tresk, hrom a blesk, hrom a blesk...

Stráň sa rozvlnila ako živá sivá riava. Hady v rytme bleskov a hromov bystro ako bystrina pochodujú do svojich podzemných domov:

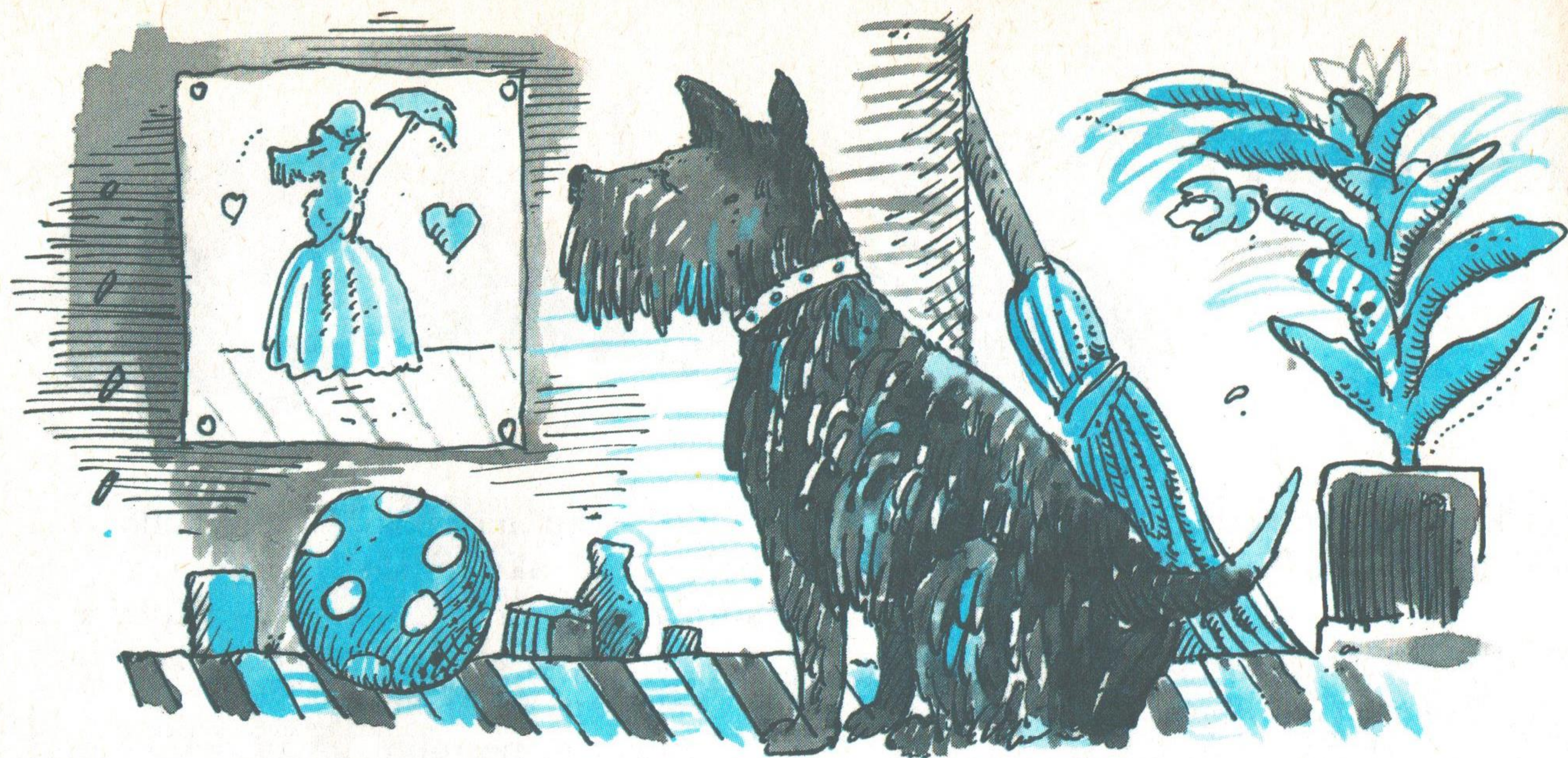
Keď posledný had povedal predposlednému: „Ssservusss, sssussed, akože sssa to vlasstne voláš?“ dostal takúto strohú odpoveď:

„Ssss, ticho! Tu sssa zassspáva!“

Od tých čias jestvuje u nás ľudové porekadlo:

„Keď na Bartolomeja hrmí, hady idú s muzikou do zeme.“

ERIK GROCH / RYŠAVÉ SRDIEČKO

Klára sa rozhodla, že namaľuje pre svojho psíka obrázok. „Urobím Tuláčikovi radosť,“ povedala si. A premýšľala, čo namaľuje. „Namaľujem mu piškótovú kosť. Piškótová kosť sa mu bude určite páčiť.“

Ale potom jej napadlo niečo iné.

„Nenamaľujem piškótovú kosť. Možno by obrázok nakoniec zjedol.“ A premýšľala ďalej. „Nenamaľujem ani zajaca. Možno by na obrázok nakoniec brechal.“ A premýšľala ďalej.

A namaľovala psa. Ryšavého. Ale nebol to on. Bola to ona.

„Nájdenka“ — napísala Klára na obrázok. Bola veľmi spokojná.

„Nájdenka je krásne meno,“ povedala si. „Nájdenka je oveľa krajšie meno ako Eleonóra. Alebo ako Filoména. Alebo ako Gertrúda. Nájdenka je skoro také pekné meno ako Klára.“

Potom vzala obrázok a zavesila ho na stenu. Okolo steny šiel Tuláčik. Pozrel sa na obrázok. Len tak, jedným okom. Potom chcel

ísť ďalej, pretože ďalej bola kuchyňa. V kuchyni bol stôl. A na stole bola piškótová kosť. Ale nemohol. Tuláčik nevládal odtrhnúť od obrázku oko.

„Nájdenka,“ prečítal zasnene. A otvoril aj druhé oko, aby Nájdenku lepšie videl. A zamiloval sa.

„Páči sa ti?“ opýtala sa Klára a ukázala na obrázok. Tuláčik prikývol. „To som rada,“ povedala Klára. Potom zavolala Tuláčika na obed.

Tuláčikovi sa nechcelo obedovať. Tuláčik sa pozrel na Nájdenku. Predstavoval si, ako sa spolu naháňajú v parku. V parku je mäkká zelená tráva. Nájdenka naháňa Tuláčika. Tuláčik vie behať oveľa rýchlejšie ako Nájdenka. Ale beží vždy tak, aby ho Nájdenka dobehla.

Potom si predstavoval, ako spolu s Nájdenkou zavýjajú na mesiac. Tuláčik vie zavýjať oveľa hlasnejšie ako Nájdenka. Ale zavýja vždy tak, aby vynikol Nájdenkin krásny, nežný hlas.

Potom si predstavoval, ako s Nájdenkou obedujú. Na tanieri rozvoniava piškótová kosť. Tuláčik je oveľa hladnejší ako Nájdenka. Ale dá kosť najprv Nájdenke, hoci kosť má veľmi rád.

Keď si to Tuláčik všetko predstavil, chytil sa za brucho. Vypúlil oči. A ochorel. Vzdychal a hľadel na obrázok s Nájdenkou.

Klára urobila Tuláčikovi studený obklad. Ale Tuláčik bol stále chorý. Potom uvarila bylinkový čaj. Ale Tuláčikovi bolo oveľa horšie. Potom mu priniesla pravý med. Ale Tuláčikovi nebolo o nič lepšie. Nakoniec sa Tuláčikovi sníval strašný sen.

Snívalo sa mu, že sa Nájdenka zamilovala do veľkého čierneho psa. Snívalo sa mu, že toho psa rafol do nohy, aby nemohol behať za Nájdenkou. Ale potom sa mu snívalo, že veľký čierny pes rafol do nohy jeho. Veľmi to bolelo. A tesne predtým, než sa zobudil, vzal si veľký čierny pes ryšavú Nájdenku za ženu. Bolo to hrozné.

Keď sa Tuláčik zobudil, obrázok s Nájdenkou už na stene nebol. Klára ho zvesila. Tuláčik sa pozrel na stenu. „Tá zelená stena mi pripomína nejaký obrázok,“ povedal.

A spomenul si na Nájdenku.

Klára premaľovala zelenú stenu na modro. Tuláčik sa pozrel na modrú stenu. „Tá modrá stena mi pripomína jednu zelenú stenu. Na zelenej stene bol nejaký obrázok,“ povedal. A spomenul si na Nájdenku.

Klára stenu zbúrала. Tehly vyniesla von a zakopala do zeme. Tuláčik sa pozrel ta, kde bola stena. Ale nič tam nevidel.

„Zdá sa mi, že tam niečo bolo,“ povedal zamyslene.

„To sa ti zdá,“ povedala Klára a usmiala sa. Tuláčikovi bolo odrazu oveľa lepšie. Zobral si farby. Vyšiel pred dom. Sadol si na schody.

A začal maľovať obrázok. Najprv zelenú trávu. Potom namaľoval modrú oblohu.

Nakoniec namaľoval malé ryšavé srdiečko.

Tri riekanky, tri hádanky

MARTA BENČAŤOVÁ

Cedí cica na cedidielku
cibuľovú omáčku.

Len ceď, cica, maškrtnica,
omáčka je pre mačku.

Smaží myška šišky
pre myšky aj líšky.
Šikovnejšie líšky
zjedli všetky šišky.

Ach, nehoda veľká,
topila sa včielka.
Zavolať som mamku,
dali sme jej slamku.
O chvíľočku včielka
hop-hop na krídelká.

• • •

Stroj a dlhá páka,
má to meno vtáka.
Prekladá, a nevie reč,
keď preloží, ide preč.

(Žeriav)

Má korunku na hlave
a vejár vždy po ruke.
Popása sa na tráve
v parku, lebo na lúke.

(Páv)

Je to kvietok taký,
ktorý má rád straky.
Lám si hlavu trošku:
má od straky nôžku.

(Stračia nôžka)

NAŠA ČARODEJNÁ ŠKOLA

ŠTEFAN MORAVČÍK

6. Čáry-máry na končiari!

Hoci sme si na tejto čarovnej hodine chceli povyskočiť až hore do Tatier, povedali sme si hop! Pomaly ďalej zájdeš. Stretli sme totiž zvedavých slniečkárov, ktorých to čarovanie so slovami zaujalo. A hneď na nás: „Kam na tie múdrosti chodíte? Kde tie vysvetlenia beriete? Aj my by sme chceli... A viac!“

Naším kamarátom nestačilo, keď sme im porozprávali o pôvode mena Slovák, Poliak, Čech... Kto povie á, musí povedať aj bé. A čo takí Rakúšania, Maďari, Angličania, Francúzi? Hm?

Už pri názvoch slovenských miest a dedín sme spomenuli nášho veľkého učenca MATEJA BELA, ktorý sa usiloval prísť na koreň mien slovenských hradov, ba i menu Slovák, Slavus. Na minulej „hodine“ sme spomenuli veľkého jazykovedca JÁNA STANISLAVA, ktorý s veľkou chuťou odokryval mená slovenských miest a dedín. Dnes vám predstavíme ďalšieho objaviteľa tajomstiev jazyka. Je ním univerzitný profesor ŠIMON ONDRUŠ, veľký priateľ básnikov a spisovateľov. Je to náš vynikajúci odborník na hľadanie koreňov slov. Všetci netrpezlivo čakáme na jeho veľký ETYMOLOGICKÝ SLOVNÍK, len aby už vyšiel!

Profesor Šimon Ondruš ochotne poradí, keď sme v koncoch. Nenecháva si svoje zázračné objavy pre seba. Aj ja som sa naňho obrátil, keď som v nijakej knihe nemohol nájsť vysvetlenie mien európskych národov. Napísal som pánu profesorovi list — a odpoveď nedala na seba dlho čakať.

Milý Záhorák,
prirodzene, že neviem všetko, čo odo mňa pýtaš. Ale väčšinu Ti vysvetlím.

RAKÚŠAN. Starí Slováci, Moravania a Česi sa zoznámili najskôr s pohraničným hradom Ratgoz (dnešný Raabs), ktorého meno si prispôbili na Rakuš, Rakús a potom začali aj celú krajinu takto nazývať.

MAĐAR. Meno vzniklo podobne ako Slovák. Ugrofínsky základ „mogy“ označoval človeka, čiže „náš človek“. Podobne ako Slovák — človek hovoriaci našimi slovami. Prípona -ar je v Ázii veľmi častá (Tatár, Avar, Bulgar, Chazar...).

ANGLIČAN. V 9. storočí Engaland. Prvá časť označuje kmeň Anglov. To Angol je asi z latinského angulus, čiže kút. Angličania boli teda pôvodne Kútania.

FRANCÚZ. Asi z germánskeho „franc“ — slobodný, smelý.

TALIAN. Meno Italia je z gréckeho Vitalia — kraj Vitalov. Vynechanie „i“ je v slovenčine časté — porovnaj ihra-hra, zdroj-zdroj...

RUMUN. Je to isté, čo pôvodne Romanus, Román. Trákovia a Dákovia dostali meno Romani.

DÁN. Meno Dania sa objavilo už v siedmom storočí. Karol Veľký (podľa neho sa vládcovi vraví kráľ) založil hraničný štátik Danmark. Meno Dán sa vykladá ako „domáci, tuzemec“ alebo ako Dolniak, obyvateľ nížiny.

FÍN. Sami sa nazývajú Suomi, čo znamená močaristý kraj. Fín znamenalo asi kočovník, nomád. (Porovnaj nemecké „finden“ hľadať, putovať.)

NÓR. Je z germánskeho Nord-Wegr, „severná cesta“. Touto cestou sa plavili na sever Normani čiže Vikingovia.

ŠVÉD. Po švédsky Sverige. V 6. storočí vojvodca Svar rozšíril hranice Švédska. Meno je asi z indoeurópskeho koreňa swe-sui — (naše, svoj). Vzniklo teda podobne ako meno Slovanov, Maďarov a iných národov.

ŠPANIEL. Starý názov krajiny bol Hispania, a to podľa kmeňa I-spani z fénického „šaphan“ — kráľ. Grécky názov Hesperia alebo Iberia je podľa rieky Iberus, dnes Ebro. Ale vykladá sa aj z baskického „ezpaña“ — kút, roh.

S výkladom mena rieky Hron a národa Srb si neviem rady, preto sa vzdávam. V kartotéke mám pokusy o výklad, ale ani jeden sa mi ešte nevidí najpravdepodobnejší.

Želám Ti dobré pero (písaciu mašinku) pri

vysvetľovaní mien, a to nielen našim deťom, ale celému nepoučenému národu.

Do videnia a pozdrav malým čarodejníkom zo Slniečka!

Šimon Ondruš

Vďaka za pozdravy a vysvetlenia mien európskych národov! Profesor Šimon Ondruš má v týchto dňoch, keď píšem tieto riadky, 65 rokov. Želáme mu veľa zdravia a dobrú kondíciu, aby nás potešil ešte mnohými svojimi objavmi a svojím vzácnym slovníkom.

Verím, že ste radi, čarodejníckovia, že sme vám pomocou tejto zdravice dovolili nakuknúť do čarodejnej dielne — do pracovne jazykovedca. Boli ste chvíľku „pri tom“. Mohli ste zažiť dobrodružstvo odhaľovania koreňov slov, napätie, prekvapenia a radosť z nového objavu. Mohli ste však spoznať aj hranice poznania, opatrnosť vedca.

Náš profesor však nečúši vo svojom kabinete. Možno ho stretnúť i na výlete. Pomôže nám odhaliť mená našich veľhôr, hôr i minihôr, mená vrchov i riek, ktoré pomedzi ne tečú.

KRÁSNE JE V TATRÁCH...

Iste ste už počuli nejednu oslavnú pesničku či povest o našich veľhorách. Jazykovedci ta nechodia šklbať čučoriedky, maliny či jahody. Vedia si tu nájsť sladké, tvrdé oriešky. Ten najtvrdší: Prečo našim veľhorám vravíme TATRY?

Na samom začiatku našej hádanky sú dve trojky: tritri. Pod týmto názvom sú Tatry doložené od 10. storočia. Na Balkáne je vrch Trtra. Gréci hovoria peklu tartaros. Vedci vidia nejasný základ v „trtr“ — v hrkotavom slovíčku, čo zvučí, ako keď skacká kameň po kameni. Aj to vraj znamená „skaly, štíty“. Tr-tr, čosi, čo trčí dohora. Čiže meno Tatrám nedali nijakí Tatári, ako vravia povesti.

KRIVÁŇ sa dá ľahko rozlúštiť. Je to jednoduché „krivý vrch“. Už zďaleka je to dobre vidieť.

MURÁŇ vyzerá ako dáky „chmuráň“, no vedci vravia, že má meno podľa toho, že je už na prvý pohľad pevný, akoby bol murovaný.

LOMNICKÝ ŠTÍT sa volá podľa dediny a riečky Lomnice. Dedina dostala meno podľa „lomnej vody“ — potoka s úlomkami skál.

GERLACH, kráľ našich vrchov, dostal meno podľa richtára Gerlacha zo Spišskej Soboty. Založil pred sedemsto rokmi dedinu Gerlach, podľa ktorej sa volá aj štít.

RYSY sa nevolajú podľa rysov, mačkovitých

zvierat. Rys znamená aj výkres, črtu tváre, obrys, ale aj ryhu, žliabok, brázd. A naše Rysy sú nazvané práve podľa týchto hlbokých zárezov do svahu, rýh.

CHOPOK znamená „kopok, kopec“.

ČERTOVICE nám pripomína, že sa tade furmanom čertovsky ťažko prechádzalo.

BRANISKO znamená obranné miesto, BRADLO je „bralo“, INOVEC zase inovatku pokrytá hora. POLANA je horská lúka. Veselé meno má VEPOR. Jeho chrbát vyzerá ako ležiaci brav, po starom „vepor“.

Mená našich vrchov sú starodávne. Niektoré sa dajú ľahko zdolať, iné sú strmé, ťažké. Pekné je aj nové meno SLOVENSKÝ RAJ. Je to však meno reklamné, vzniklo nedávno — roku 1921. Podobne ako pred pár rokmi Areál snov v Tatrách.

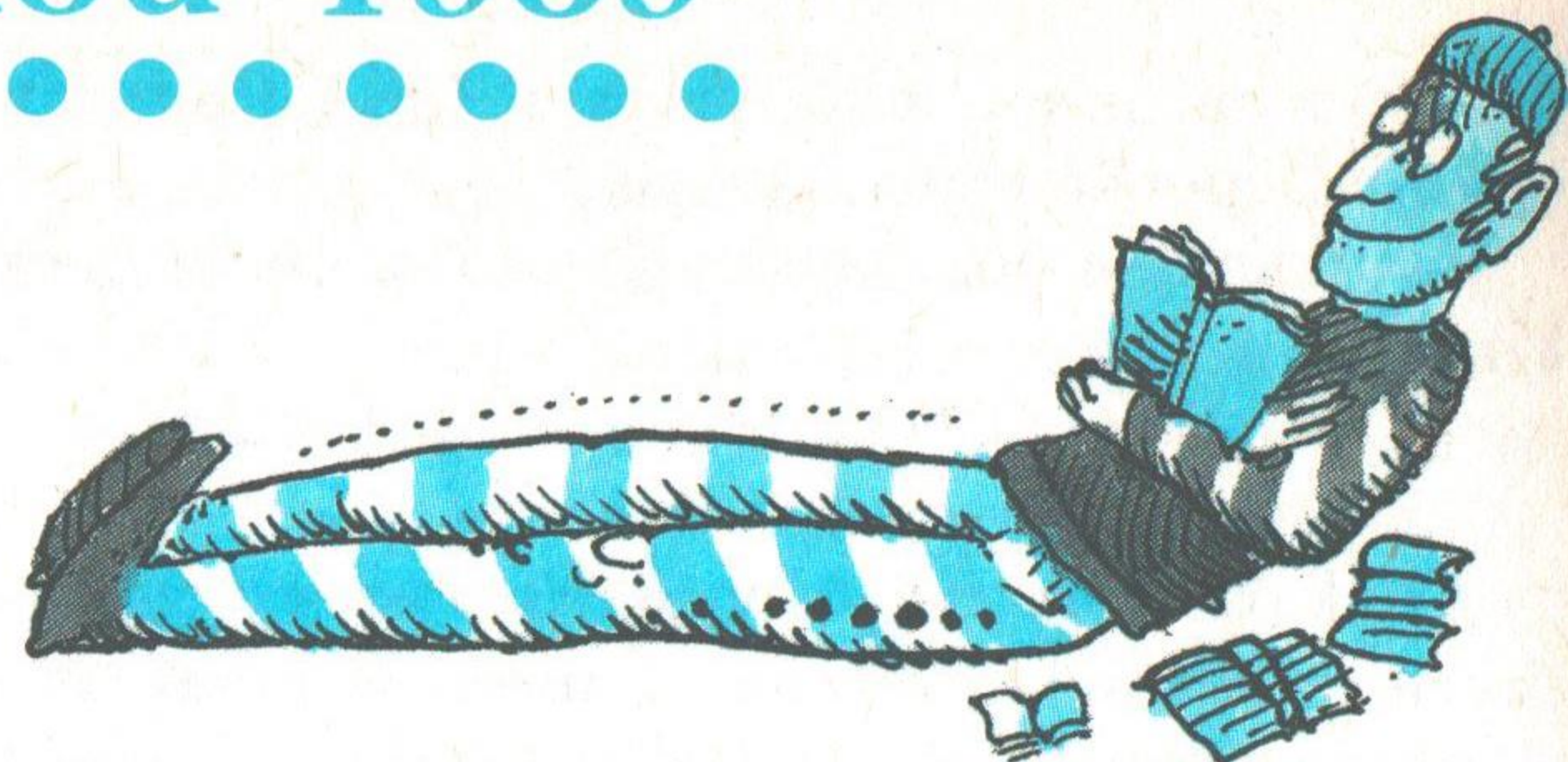
Ak ste sa pri našich výstupoch ukonali, nič sa nebojte. Nabudúce si oddýchnete. Poberieme sa dolu vodou... Pozrieme sa na mená našich potokov a riek.

*Máme miest a mestečiek,
dedín ako maku,
keď máš dobrú makovičku,
iste poznáš dáku
pesničku či povest
z tvojho mesta, dediny.
Nemusíš ju doniesť,
stačí lístok jediný.
Napíš, pošli do Slniečka!
Píš, nech sa ti parí kečka!*

KNÍŽKA s medailou 1989

Hovoriš o nej s kamarátmi, máš ju v hlave (občas aj pod školskou lavicou), možno bola s tebou aj na prvej schôdzke... Kto? Predsa tvoja obľúbená knižka. V našej ankete má teraz šancu získať tvoj hlas. Anketu KNIŽKA S MEDAILOU vyhlasujú redakcie Nové knihy, Kamarát a Slniečko spolu s vydavateľstvom Mladé letá. Prečítaj si pozorne zoznam kníh súčasných slovenských spisovateľov, ktoré vyšli v roku 1989. Sú rozdelené do dvoch skupín podľa vekového určenia. Vyber si JEDNU knižku, ktorá ťa najviac zaujala, napíš jej číselný kód uvedený pod menom autora, ďalej meno spisovateľa a názov knižky (napr. S 1—1 Ďuričková, Mária; Rozprávky Čierneho Filipa). Všetko budeš písať na korešpondenčný lístok, ktorý pošli na adresu

Vydavateľstvo Mladé letá
Nám. SNP 12
815 19 Bratislava

Odpovede posielajte do 30. marca 1990.

Všetky odpovede sa dostanú do zberovania o pekné ceny. 20 šťastlivých výhercov dostane knižné odmeny a propagačné drobnosti z vydavateľstva Mladé letá. Autori najobľúbenejších kníh sa stanú nositeľmi čitateľskej ceny KNIŽKA S MEDAILOU 1989.

Budeme radi, ak nám napíšeš, ktorú knihu máš úplne najradšej zo všetkých (nemusí byť v našom zozname) a ktorá knižka podľa teba vôbec nemusela vyjsť.

Najzaujímavejšie a najoriginálnejšie odpovede uverejníme.

KNÍŽKA S MEDAILOU — ŠANCA PRE KAŽDÉHO!

KATEGÓRIA S 1 — SLOVENSKÉ KNIHY PRE DETI OD 6 DO 10 ROKOV

- S 1—1 Ďuričková, Mária: Rozprávky Čierneho Filipa (ML)
- S 1—2 Ďuričková, Mária: O Gul'kovi Bombuľkovi, Chlapec z tekvice, Sestričky z Topánika (ML)
- S 1—3 Hevier, Daniel: Básnička ti pomôže (ML)
- S 1—4 Hevier, Daniel: Futbal s papučou (ML)
- S 1—5 Hykisch, Anton: Kamarát Čipko (ML)
- S 1—6 Jančová, Mária: Prvá láska (ML)
- S 1—7 Jarunková, Klára: Dedko a vlk (ML)
- S 1—8 Kováčová, Pavla: Lucka a klávesy (ML)
- S 1—9 Majzlanová, Eva: Stromy a my (ML)
- S 1—10 Moric, Rudo: Lízočka a Drcko z Kamenice (ML)
- S 1—11 Moravčík, Štefan: Zlomjazýček (ML)
- S 1—12 Nagaj, Ondrej: Hádanky z lesa, hádanky z lúky (Osveta)
- S 1—13 Navrátil, Ján: Čiarky na dlani (ML)
- S 1—14 Navrátil, Ján: Dobré ráno, pramienok (ML)
- S 1—15 Pavlovič, Jozef: Polička a jej polička (ML)
- S 1—16 Rázusová-Martáková, Mária: Od jari do zimy (ML)
- S 1—17 Revajová, Toňa: Pol prázdnin s tetou Kolieskovou (Osveta)
- S 1—18 Rojček, František: Veršostrojček (Osveta)
- S 1—19 Sloboda, Rudolf: Hraničný kameň (ML)
- S 1—20 Šrámková, Jana: Rozprávky štrbavej opičky (ML)
- S 1—21 Tóth, Dezider: Urob si masku (ML)

KATEGÓRIA S 2 — SLOVENSKÉ KNIHY PRE DETI OD 11 DO 14 ROKOV

- S 2—1 Ballek, Ladislav: Koník z Orlanda (ML)
- S 2—2 Bero, Peter: Matematici, ja a ty (ML)
- S 2—3 Ferko, Vladimír: Tisíc násobný dukát (ML)
- S 2—4 Hýbal, Ladislav—Hýbalová, Jana: Od tsunami po lavíny (ML)
- S 2—5 Ivančov, Boris: Zvonček z Fudžisanu (ML)
- S 2—6 Korecký, Ján: Slávni automobiloví a motocykloví pretekári (ML)
- S 2—7 Lenko, Július: Ak raz si lúbil (ML)
- S 2—8 Mačingová, Božena: Barborka a jej bábika Robotka (VV)
- S 2—9 Marec, Anton: Zóna odvahy (ML)
- S 2—10 Načo sú nám rodičia (ML)
- S 2—11 Ponec, Jozef: V stepiach Slovenska (ML)
- S 2—12 Podracká, Dana: Pančuškový telefón (ML)
- S 2—13 Repko, Jozef: Za úsvitom zory (ML)
- S 2—14 Ševčovič, Peter: Maturita ako remeň (ML)
- S 2—15 Takáč, Juraj: Lietajúci tanier a Indiáni (VV)

Hádankum KvadaKUM

Hádanka č. 1:

Prešmyčky skrývajú názvy dvoch kníh slovenských spisovateľov a dvoch spisovateľiek. Ktoré sú to a kto ich napísal?

ŠOK MORA

ETKA I JAS

MAL DOST

AJ ON

Hádanka č. 2:

Prvá prešmyčka skrýva priezvisko slovenskej spisovateľky, ostatné priezviská spisovateľov. Uveďte aj svoju najobľúbenejšiu knihu od každého z nich.

VOJAK URÁN

HÁROK

OJ. NEDVOR

A VKROČÍM

ALI, KUŠ

Hádanka č. 3:

Prvá prešmyčka skrýva meno a priezvisko slovenského básnika, národného umelca, a druhá názov jeho knihy veršov pre deti. Báseň s tým istým názvom, aký má kniha, je aj v Čítanke pre IV. tr. ZŠ.

SLIVA LEKVÁROM

RÁTAME DO TRI

Rozlúštenie z čísla 4:

1. Podľa knižky Martina Kukučina Mladé letá; 2. Machaj; 3. Berona, Zlatovláska, Prorok rak, Zlatá priadka, Mahuliena Zlatá panna. Z knižky Slovenské rozprávky Pavla Dobšinského.

Knihu posielame týmto výhercom novembrového kola súťaže: Michalovi Borskému z Trenčína; Janke Tokárovej z Krivej; Jánovi Klecovi z Košíc; Eve Pavčovej zo Zákamenného a členom literárno-dramatického krúžku z Podbrezovej.

Rozlúštenie pošlite na adresu: Redakcia Slniečko, Suvorovova 3, 815 19 Bratislava, do 28. 2. 1990. Piatich najlepších odmeníme knihami.

O bystrej Ronave

ŠTEFAN MORAVČÍK

KDE BOLO, TAM BOLO, bumbolo-bambolo, bác!

Nebolo to za siedmimi horami, za siedmimi riekami, voda sa tam nespala a piesok sa nelial. Bolo to v málo známom, záhadnom svete, o ktorom tak málo viete. V tajomnom trojuholníku medzi senným mestom Sencom, Galantou a Sereďou. Tam, kde na nive riečky Gidry leží stará obec Abrahám.

Abrakadabra, ham!

V skutočnosti tam ľudia žili veľmi obyčajne, ako všade inde. V lete na poli, v zime pri peci. Robili rohože z trstia, pletli koše a košíky, ženy zase šiky-miky, krásne vyšívali. A pritom si rozprávali o starých časoch, o vodníckych špásoch. Tak ako mne to vyrozprávala jedna stará Abrahámčanka...

Žil raz jeden sedliak, ktorý mal tri dcéry, jednu krajšiu od druhej, ale tú najmladšiu predať len najkrajšiu. Staršie dcéry boli hravé ako mačiatka, preto im aj vraveli Veľká Mača a Malá Mača. Keď sa tatko nedíval, veru neraz pomykali najmladšiu za vrkoče. Ešte sa jej chichúňali, že nadarmo slzy roní a volali ju Ronava. Bola to dievčina ako lusk, ešte aj tie slzy sa jej ligotali na mihalniciach ako drahokamy. Veľkú Maču a Malú Maču šiel čert zobrať, ale pred otcom si museli dávať pozor. Nenechal na Ronavu dopustiť.

Raz, keď sa otec vracal z poľa okolo jazera, našiel na zemi kantár. Nebola to veru obyčajná uzda, ale postroj zlatom vybíjaný, striebrom vykladaný. Veľmi sa mu potešil a chcel si ho vziať domov. Sotva ho však chytil do ruky, kantár ho začal ťahať do vody a sedliak

sa začal topiť. Zrazu sa pri ňom vynoril vodný Fero a vraví:

„Nadseky-podseky, pác! Nebudeš mi brať kantár viac!“

Abrakadabra, ham! Nech sa ten starý sedliak volá Abrahám. Márne sa zapiera nohami, blato sa pod ním kľže, zastaviť sa nemôže. Už-už to vyzeralo, že sa utopí. Začal vodného muža prosiť:

„Všetko na svete ti dám, len mi daruj holý život. Kto mi moje tri ružičky vypestuje, tri dievčinky vychová?“

„Keď mi dáš najstaršiu za ženu, zachránim ťa,“ zašklabil sa vodný Fero.

Abrahám hupkom prisľúbil.

„Veľká Mača bude tvoja! Len ma už pust, nech cítim pevnú zem pod nohami.“

„Čierna voda, čierny brod, už aj hybaj, po ňu choď!“ rozkazoval vodný Fero, akoby bičom plieskal. „Nech je tu hneď Veľká Mača, lebo...“

Veľká Mača, Malá Mača, smutný sedliak domov kráča. Začal svoj sľub ľutovať, ale čo už mohol robiť. Márne sa kajal.

Príde domov, dcérenky šťastné ako mačence mrnčia, pradú. Keby Veľká Mača tušila, čo ju čaká, veru by sa inak tvárila. Tak ako najmladšia Ronava, ktorá v kúte sedí a slzičky roní. Sestry si ju doberali, že je krpec hlúpy, malý...

Sedliak Abrahám zobral najstaršiu dcéru a odviezol ju k jazeru. Veľká Mača sa len chichotala a ženícha vyzerala. Vtom si po ňu prišiel vodný Fero a chmat, stiahol ju so sebou do vody.

„Mamička moja, to je nádhera!“ pretierala si oči Veľká Mača, keď videla vodníkov kaštieľ. „To všetko je moje?“

„Veľká Mača, tu budeš ako veľká belička plávať. Musíš si však veľký pozor dávať! Po celom kaštieli môžeš slobodne chodiť, okrem jednej izby. Do tej poslednej nesmieš vstúpiť, lebo bude zle. Nadseky-podseky, pác, neuvidíš ty svojho otca viac!“

Žili si pod vodou ako tie hrdličky, rybičky beličky. Dievča robilo gazdinú, dobroty od výmyslu vodného sveta vodníkovi vyvárilo. Všetky izby sa len tak ligotali, nikde ani pavučinka či nebodaj prášok malý... Len do tej poslednej ju srdce ťahalo. Iste tam má vodníčisko nahrabané poklady! Už neraz veru siahala na kľučku, ale strach ju premohol, ruka jej zdrevenela od hrôzy.

„Eštežečo! Môj vodný Ferinko by ma nedbal zmárniť. Veď sa naskytne príležitosť...“

A veru raz musel vodník odísť preč. Slzy mu tiekli po pleci, keď sa s Veľkou Mačou lúčil.

„Čierna voda, čierny mach, neprekroč v tej izbe prah!“

Len čo päty vytiahol z kaštieľa, šuch sa do zakázanej izby. Uvidela tam veľký sud, plný červeného vína. Na hladine plával prsteň zo zlata a drahých kameňov. Na poličke boli položené dve fľaše. V jednej bola živá voda

a v druhej mŕtva. Veľkej Mači sa zapáčil prsteň, hneď si ho aj vyskúšala. Na ruke jej však zostala vínová škvŕna, ktorá vyzerala ako krv. Darmo si ju umývala, nijako jej z ruky zliezť nechcela.

Vodný Fero sa vrátil domov a zbadal, že dievča má červenú ruku. Fí, ale sa ten zelený mužiček nahneval! Tancoval od zlosti, až sa z jazera voda vylievala, na všetky strany špliechala. Ziapal:

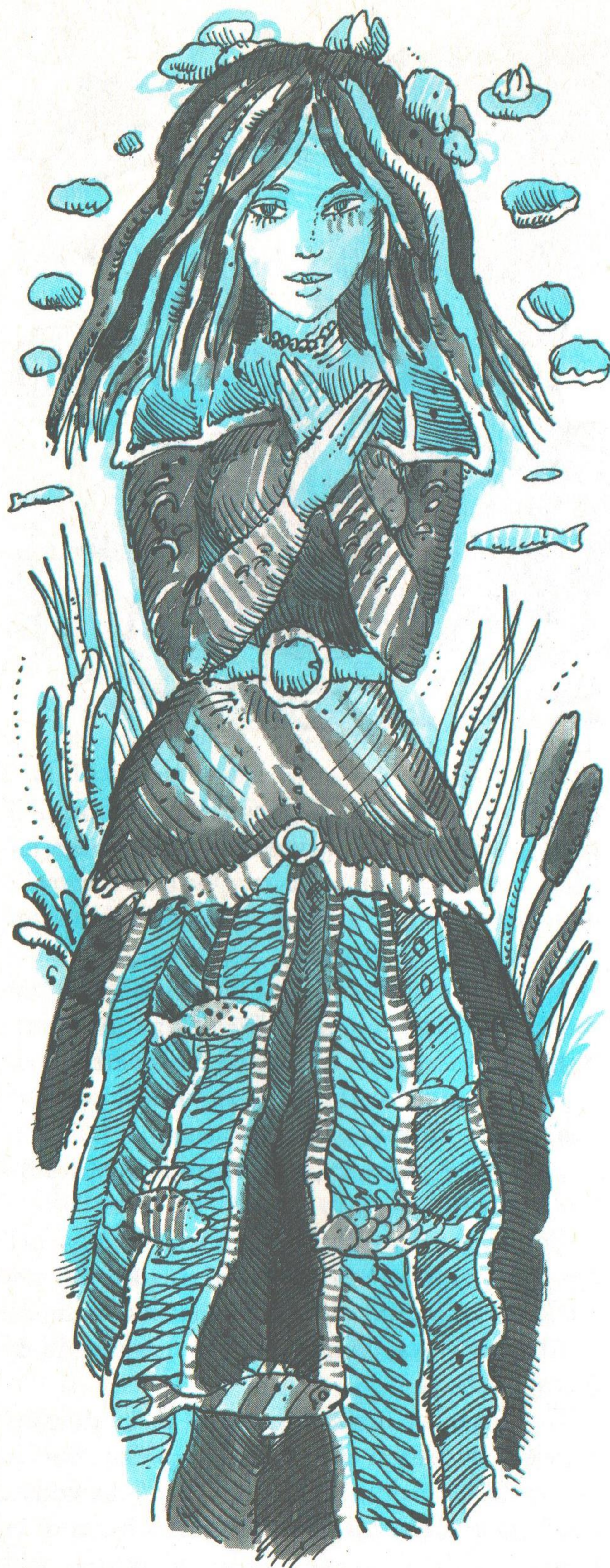
„Nadseky-podseky, pác! Neuvidíš ty svetlo sveta viac!“

Potom dievča schytil, odviekol do zakázanej izby a polial mŕtvou vodou. A bolo po Veľkej Mači. Na mieste zostala ako kameň.

Abrakadabra, ham! A čo starý sedliak Abrahám?

Raz sa zase vracal večer z poľa domov a uvidel na brehu jazera zlaté jabĺčko. Sotva ho chytil do ruky, začalo ho ťahať do vody. A už tu bol ako blesk z jasného neba vodný Fero!

„Nadseky-podseky, pác! Nebudeš mi brať jablká viac! Keď sa chceš zachrániť, daj mi prostrednú dcéru za ženu!“

Sedliak prisľúbil, veď čo aj mohol spraviť. Priviedol vodníkovi Malú Maču. Aj tá sa len chichotala a ženícha vyzerala. Prišiel, schmatol ju a člop, viac ju nik nevidel. Tak isto sa jej povodilo ako prvej dcére. Za nedodržanie rozkazu ju vodný Fero zmárnil.

Abrakadabra, ham! A čo starý sedliak Abrahám?

Raz sa zase vracal okolo jazera z poľa domov a našiel na brehu zlatý hrebeň. Chcel si ho vziať, ale hrebeň ho začal ťahať do vody. Keď už bol v hĺbočine, objavil sa pri ňom vodný Fero a povedal mu, že ho zachráni, keď mu dá za ženu najmladšiu dcéru.

Chudák sedliak sľúbil, ale keď prišiel domov, tak sa rozplakal. Bolo mu Ronavy ľúto. Ale pomôcť si nemohol. Zobral dcéru a odviezol ju k jazeru, ktoré už dve sestry zhltno. Vodný Fero chmat a čľup, dievčina zmizla pod vodou.

Aj najmladšej vodník rozkázal, čo má robiť. Tá však ani chvíľu nečakala, s obludou sa nemazala. Horela od zvedavosti, čo sa to s jej sestrami mohlo stať. Len čo vodný ženích päty vytiahol z domu, hneď utekala do zakázanej izby. Keď tam vstúpila, prsteň si ani nevšimla. Namiesto toho vzala živú vodu a poliala ňou sestry. Tie hneď ožili. Potom fľaše vymenila. Tam, kde bola živá voda, dala mŕtvu, a tam, kde bola mŕtva voda, dala živú. Potom našla dva veľké koše a sestry šuchla do nich.

Keď sa vodný Fero vrátil a neuvidel červenú škvrnu na jej ruke, od radosti poskočil:

„Konečne mám dobrú ženu, ktorá ma poslúcha! Juchú!“

Chcel Ronave urobiť radosť, splniť akékoľvek želanie. Šepla:

„Vezmi koše, dala som do nich jedlo a pitie pre môjho otecka. Zanes mu ich, ale do košov nepozerať. Sadnem si na strechu

kaštiela a budem dávať pozor, či môj rozkaz dobre vyplníš.“

Vodník vzal koše na chrbát a uháňal k jej otcovi.

Zatiaľ Ronava vzala slamu a urobila z nej panáka. Postavila ho na strechu a sama vlezla do tretieho koša. Keď sa Fero vrátil domov, zbadal na streche panáka a myslel si, že je to jeho žena, lebo už dobre nevidel. Dievča z koša naňho však kričalo, aby vzal kôš a odniesol ho k otcovi. Chce mu vraj poslať zákusky. No nech sa neopováži pozrieť do koša, lebo ona ho zo strechy zbadá.

Vodný Fero schmatol kôš a niesol ho von z jazera. Bol mu ťažký, dal si ho teda dolu z chrbta. Chcel doň nazrieť, čo za olovené koláče to nesie. Keď to dievča uvidelo, začalo kričať:

„Len sa opováž nakuknúť dnu! Dobré ťa zo strechy vidím.“

Znova si naložil kôš na chrbát a odniesol ho otcovi. Starý Abrahám sa náramne zaraďoval, že má dcéry doma.

Vodný Fero sa vrátil do jazera. Bol už hladný a preto kričal na panáka na streche: „Abrakadabra, ham! Čo dobré na obed mám?“

Nikto mu však neodpovedal. A tak sa hrozne nahneval a liezol na strechu, aby neposlušnú ženu potrestal. Vtom sa mu šmykla noha a on bác dolu. Veľmi sa udrel. Pobral sa do izby, kde mal živú vodu, aby sa pomocou nej vyliečil. Vzal fľašu, obliat sa a zostal na mieste mŕtvy.

Od tých čias nikto nikdy nezmizol v jazere, lebo ľudia mali od vodného Fera pokoj. Spomienkou na náš príbeh sú len mená obcí — Veľká Mača, Malá Mača, Abrahám... A potok — bystrá Ronava.

Tak sa o tom v Abraháme rozpráva.

V najlepšej škole na zemeguli

PETER VALO

Prázdniny sa skončili. Začala sa škola. Nielen pre mňa a Vierku, ale aj pre môjho brata statočného čierneho Chrisa, ktorý šiel do prvej triedy.

Chrisovi sa v škole páčilo. Zvedavo si obzeral triedu i súdružku učiteľku, ktorá rozprávala o žiakoch, čo chodili do prvej triedy pred Chrisom. Zrazu sa dvere otvorili a vstúpil jeden ujo.

„Deti, vstaňte, to je náš súdruh riaditeľ,“ povedala učiteľka.

„Deti, sadnite si!“ usmial sa súdruh riaditeľ a poškrabkal sa po nose. „Stali ste sa žiakmi najlepšej školy v našom meste, najlepšej školy v našom štáte, najlepšej školy v Európe, najlepšej školy na našej zemeguli.“

Riaditeľ sa zhlboka nadýchol. Ešte nevedeli, že treba tliekať, keď sa súdruh riaditeľ zhlboka nadýchne.

„To nič,“ usmial sa súdruh riaditeľ, „vy sa to ešte všetko naučíte. Čím chceš byť, dievčatko?“ opýtal sa jednej baby, ktorá sedela v prvom rade.

„Učiteľkou.“

„A prečo?“

„Lebo aj mama je učiteľka.“

„A mama je prečo učiteľka?“

„Lebo aj stará mama je učiteľka.“

„Tak som to nemyslel,“ povedal súdruh riaditeľ. „Tvoja stará mama a tvoja mama sú učiteľky preto, aby mohli učiť deti. Aj ty budeš učiteľkou preto, aby si učila deti. Zapamätaj si to! A ty čím chceš byť?“

zastavil sa pri malom chlapcovi, ktorý stále na všetkých vyplazoval jazyk.

„Akademikom,“ odpovedal chlapec a na chvíľu prestal vyplazovať jazyk.

„Výborne, chlapče. Aj tvoj otecko je akademik?“

„Ešte nie, ale bude,“ povedal vyplazovač.

„Výborne, chlapče. Akademik je veľmi užitočné povolanie. Povedz nám ešte, kde bývaš.“

Vyplazovač mlčal.

„Ako sa voláš?“

„Neviem,“ rozplakal sa budúci akademik.

„To je Rudko Žabokreky,“ zašepkala riaditeľovi učiteľka.

„Keď chceš byť akademik, musíš aspoň vedieť, ako sa voláš. Vieš ty, čo je to akademik?“ povedal prísne riaditeľ.

Vyplazovač asi nevedel, čo je to akademik. Preto aspoň vyplazil na súdruha celý jazyk. Mal ho špicatý ako jašterica, ktorú chcel statočný čierny Chris vykrmieť na dinosaura.

„Fíha,“ zhíkol súdruh riaditeľ. „Toto je ale bezočivosť! Zajtra očakávam otca tohoto žiaka v riaditeľni.“

V tej škole je to zaujímavé, pomyslel si statočný čierny Chris. Keď žiak vyplazí jazyk na riaditeľa, musí prísť do riaditeľne otec. Potom počul, ako učiteľka šepká riaditeľovi, že otecko Rudka Žabokrekyho je vo výbore ZRPŠ.

„No a čo?“ rozkričal sa riaditeľ. „Otec v ZRPŠ a syn chuligán. Ešte je len v prvej

triede, a už si dovoľí na mňa vyplaziť jazyk. Čo potom urobí v druhej, tretej alebo dokonca v piatej, ak sa tam náhodou dostane. Uvedomte si, kolegyňa, že tento žiak je už teraz začínajúci kriminálnik!“

„To je trochu pritvrde,“ bránila vyplazovača učiteľka. „Otecko Rudka Žabokrekyho je aj v mestskom výbore.“

„Ale, kolegyňa, to ste mohli povedať skôr,“ zašepkal súdruh riaditeľ. „Nič to, že nevieš, ako sa voláš. Ty sa to všetko ešte naučíš. Ani môj prastarý otec nevedel v prvej triede, ako sa volá, a vo sne videl lietať raketu. Aj ju potom nakreslil. Bola presne taká, aké lietajú dnes. A ty pekne pozdravuj odo mňa doma otecka.“

Potom začal vyplazovača hladkať po vlasoch. Vôbec mu neprekážalo, že budúci akademik na neho ďalej veselo vyplazoval jazyk.

„Keby som ja doma takto vyplazila jazyk, hneď by som za to dostala zaucho,“ povedalo Chrisovi potichu dievčatko, ktoré s ním sedelo v lavici.

„To preto, že nemáš otca v mestskom výbore. Keby si ho mala, tak by si mohla vyplazovať jazyk, na koho chceš,“ odpovedal jej Chris.

„A ty prečo rozprávaš, keď hovoria starší? Nevieš, že sa to nepatrí?“ zahriakol Chrisa riaditeľ. „Akože ťa volajú, chlapče?“

„Volajú ma statočný čierny Chris,“ povedal hrdo môj brat.

„Ako?“ preľakol sa riaditeľ.

„Statočný čierny Chris.“

Učiteľka pozrela do triednej knihy a niečo zašepkala riaditeľovi. Ten nepohladkal Chrisa po vlasoch ako nádejného akademika. Len povedal: „Ty sa to všetko budeš musieť naučiť.“

„Keď budem veľký, chcem byť Zlejko.“

„Čo chceš byť?“ zhíkli spolu riaditeľ i učiteľka.

„Zlejko.“

„Čo je to zlejko?“

„Zlejko je lietač, elektrickéhoúhorachytač, vynaliezáč, vojakoplašič, zbojník a podvodník.“

„Tak to je trochu priveľa. Podvodníkov a zbojníkov v našej škole nevychovávame,“ nahneval sa súdruh riaditeľ. „Je žiakov otec vo výbore ZRPŠ?“

„Nie,“ zavrtela hlavou učiteľka.

„Ani nikde inde?“

„Nie.“

„Doporučujem teda, aby ste sa porozprávali s rodičmi. Žiaka odvediete cez prestávku ku školskému psychológovi. Nezabudnite presne zapísať obsah nášho rozhovoru. Potom uvidíme, či nebude chodiť do inej školy.“

Cez prestávku išiel Chris s učiteľkou po chodbe.

„Idem ku školskému psychológovi,“ zakričal pyšne. Učiteľka mu povedala, že sa nepatrí v škole kričať.

„Nech sa páči, sadni si!“ ponúkol Chrisovi miesto okuliarnatý ujo a začal čítať papier od súdružky učiteľky.

Chrisovi sa to pozdávalo. Žiaci v triede sedia na nepohodlných stoličkách, a on sa vyvaluje v pohodlnom kresle.

„Zapáliš si?“ strčil psychológ Chrisovi pod nos škatuľku cigariet.

„Ďakujem, nefajčím, ale dal by som si pepsi.“

„Prepáč, ale pepsikolu nemám,“ ospravedlňoval sa psychológ, „no mohol by si povedať, ako sa voláš?“

Chris povedal svoje naozajstné meno.

„Prečo si to nepovedal aj súdruhovi riadiťovi?“

„On sa nepýtal, ako sa volám. On sa pýtal, ako ma volajú. Doma aj u starkého ma volajú statočný čierny Chris.“

„Naozaj. Aj v zápise je, že otázka znela, ako ťa volajú, ale prečo si potom povedal, že chceš byť zbojník a podvodník?“

„Lebo chcem byť Zlejko! Podvodník bol preto, lebo vymyslel ponorku. Potom bol ešte lietač, elektrickéhoúhorachytač, vojakoplašič a vynaliezač.“

Chris začal rozprávať o Zlejkovi.

Rozprával, až kým nezaklopala súdružka učiteľka. Prišla povedať, že vyučovanie sa skončilo.

„Ešte som nepovedal, ako Zlejko vynašiel maják.“

„To mi povieš nabudúce,“ pohladkal Chrisa po vlasoch psychológ.

„Ťažký prípad?“

„Zaujímavý. Má veľmi vyvinutú fantáziu. Ale to nie je na škodu. Všetko spíšem v správe. Ak dovolíte, ešte jeden malý test. Čo ti pripomína táto škvrna?“

Psychológ ukázal Chrisovi rozťahnutú machuľu.

„To je diplodokus.“

„Čo?“ zhíkla učiteľka.

„Veljašter. Videl som ho u starkého na obrázku a písali o ňom aj v knihe.“

„To stačí,“ povedal psychológ a statočný čierny Chris mohol ostať na najlepšej škole v našom meste, štáte, v Európe i na zemeguli.

PROTI PRESILE

JOZEF REPKO

ŠIESTA ČASŤ

Stalo sa v predchádzajúcej kapitole:

Pri prvom použití cogitora sa Juro dozvedel o prístave na ostrovčeku CEZUM. Doktor Jansen však nechtiac signalizoval aj ďalšie nebezpečenstvá, nielen ohrozenie zdravia novým vynálezom. S prvým sa Andrea a Juro stretli na ceste k prístavu...

Dôvera za dôveru

Dogy sa upokojujú, začínajú sa ponášať — podobne ako obaja piataci — na sochy. Juro pochopí.

„Nesmieme sa ani pohnúť,“ drmolí cez zaťaté zuby. „Ináč skočia a je po nás.“

Dievčaťu to netreba pripomínať. Od úľaku stuhlo na cencúľ. Len aby sa mi nezložila k nohám, zúfalo si želá Juro. Ktovie, ako by si potvorské psiská vysvetľovali pád bezduchého tela? Tropické slnko vyvoláva mráky, vytúžený tieň pod korunami paliem sa temnie len na tri kroky. Tri kroky k neodvratnej smrti...

Spotený chrbát začína neznesiteľne svrbieť. Juro tuší, že vydrží bez pohnutia len niekoľko sekúnd, s vypätím všetkých síl azda minútu. Ešteže smie hýbať jazykom a vylievať si zlosť na nevinnej. Spomenul si, ako Andrea v Bratislave láskyplne poškuľovala po každom havkáčovi. Za vrchol šťastia pokladala, keď sa jej podarilo niektorého privá-

biť k sebe a donekonečna ho pohľadáť.

„Povedz tým beštiám, že si sa kamošila s ich príbuznými,“ šomre s rozpačitým úšklabkom. „Možno nás vezmú na milosť. Ktovie, čo sa im práve liahne v tých ohyzdných kotrb...“

Zmlkne uprostred slova.

To vari ani nie je možné! Mozog mu zaplavujú prenikavé, neprestajne miešajúce sa signály,

ktorým vzápätí rozumie ako vždy, keď si vedno s Andreou želajú dozvedieť sa, čo si myslí ‚vytipovaná‘ osoba:

„Príjemé. Príjemné. Milé! Milé...“

Úkosom na ňu zazrie. A čuduje sa, až zabúda na strach. Plavovláska upiera modré okále na škvrnitú beštú s očividnou láskou. Zbláznila sa? Alebo aj jej mozog zachytáva podobné signály?

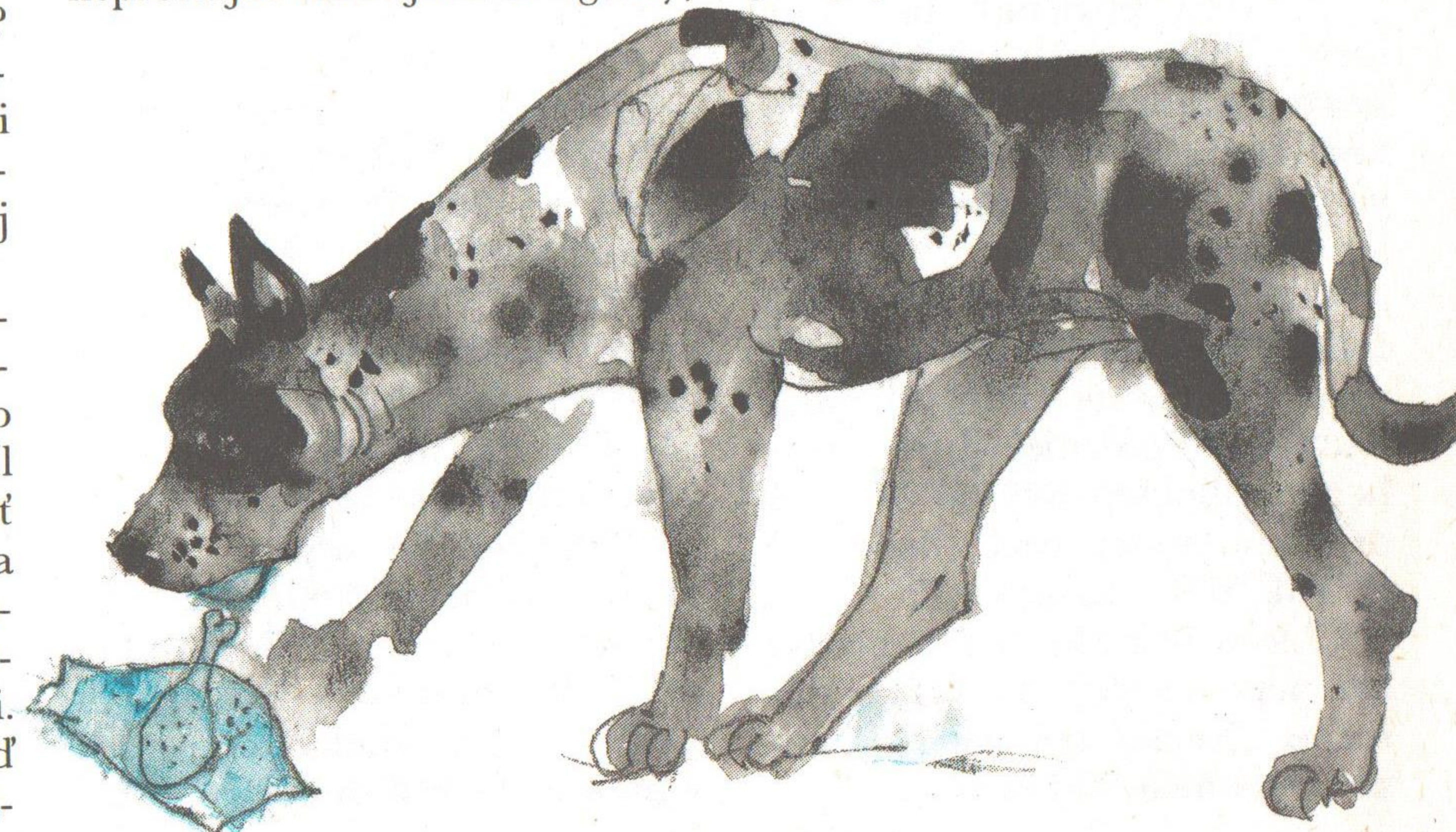
„Ty im nerozumieš?“ zašepká Andrea.

„Neviem, komu patria.“

„Predsa psikom. Niečo im je príjemné a milé.“

„Dofrasa!“ Juro sa od vzrušenia nevdojak pohne. Zarazí ho varovné vrčanie štvornohých strážcov i pohľad na nich. Nechystajú sa ku skoku, dokonca priateľsky vrtia krátkymi chvostmi. Stále však nie je jasné, ako sa zachovajú v nasledujúcom okamihu.

Spoza kmeňov paliem sa vznesie „pavilónový robot“. Tentoraz na podnose prináša do zlatista upečené kurča. Juro sa netvári duchapľne. Vytreštenými očami diktuje nemé otázky: „Vari tu len robotom nerozkazujú aj psiská? Alebo šok vyvolal

babskú pažravosť? Vraj stáva sa...⁶

„Želala som si,“ vysvetlí Andrea, „pre havinkov.“

„Havinkov? Mňa vystrie!“

„Nie sú zlatulinkí?“

Pohrdavé odfrknutie ju nevyvádza z miery, vezme polovicu kurčata a širokým oblúkom ho hodí ďaleko pred seba. Láskavo pozoruje, ako obe dogy natrčajú ňufáky k mäsu a z papúl vypúšťajú sliny. A hneď zosmutnie, lebo — podobne ako Juro — vníma ich žalostné signály:

„Príjemné. Príjemné. Milé. Milé. Koro nesmie. Ada nesmie.“

„Vycvičili ich neprijímať potravu od cudzieho,“ vzdychne si milovníčka zvierat. „Ale všimol si si, Juro? Dobrotu v nich vyvolávajú presne také signály ako my.“

„Z toho by som nebol priveľmi spokojný.“ Po prežitom úľaku Juro túži spolužiačku konečne poriadne napajediť.

„Možno mali podobnú chuť aj na nás.“

Andrea sa hlboko zamyslí.

„Nie,“ vyhlási napokon. „Niečo mi naznačuje, že sú celkom slušní. Ako doktor Jansen.“

„Povedz mu to, určite sa poteší.“

„A veru poviem,“ pridupne dievča. Štvornohým strážcom tak pripomenie povinnosť. Zavrčia, no keď „votreľci“ zaspätkujú a dávajú sa na ústup, prestávajú si ich všímať.

V sklenom pavilóne si Andrea želá čo najskôr hovoriť s doktorom Jansenom. Pokým robot nadväzuje spojenie a Juro si rozhorčene poklopáva po čele, zje dva smotanové rezy. Berie vec do rúk, treba sa posilniť!

„Ale o havinkoch mu predsa len nepoviem,“ rozhoduje dôrazne. „Nejaké tajomstvo si musíme uchovať.“

Ešte netuší, ako prezieravo koná.

Doktor Jansen si šúcha počeréné líca tak tuho, až farbou pripomínajú uvarenú cviklu. Neskrýva rozpaky. Vyhovel žiadosti svojich prechodných zverencov a zašiel s nimi na pláž. Tam si pozorne vypočul rozprávanie (dost nesúvislé, lebo deti akoby sa rozhodli pretekať v odovzdávaní informácií) o „žartíkoch“ na bratislavských uliciach, v škole, na futbalovom štadióne... Spôčiatku sa v duchu len usmieval: „No prosím, sú obdarené mimoriadnou fantáziou, nejako ju zo seba musia dostať von. Ale zaplietať do toho únos?“

Všetko má svoje hranice. Na čistú povest' koncertu Cogit je doktor José Jansen mimoriadne citlivý.

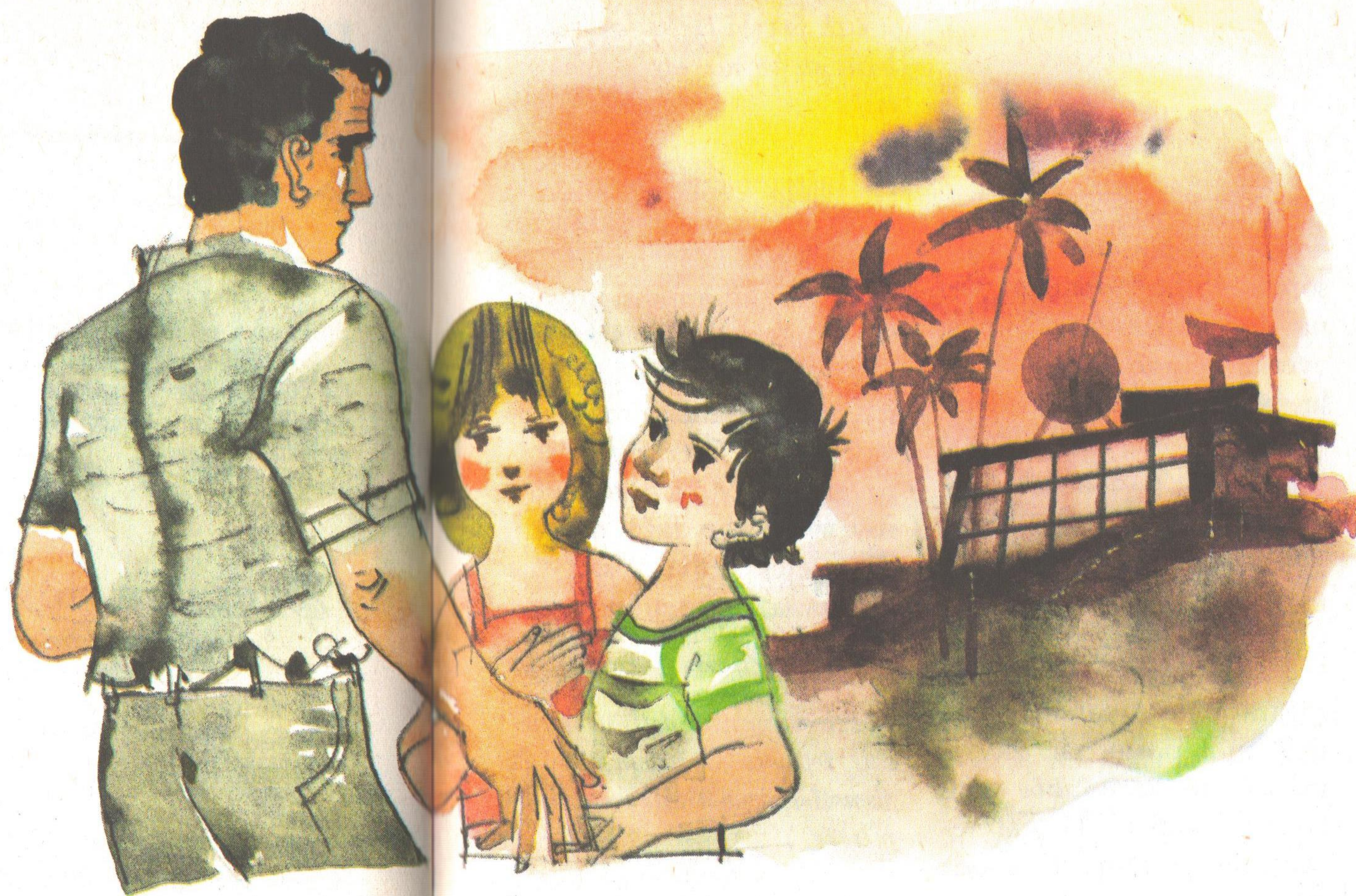
„Chápem vás, moji...“ Ani pri pohoršenom tóne mu z tváre nezmizne žiarivý úsmev. „Zacnelo sa vám po domove a túžite za každú cenu vrátiť sa čo najskôr. Lenže... hm... hm... spôsob, ktorý ste si zvolili, nie je ani trochu fair. Očierňovať čestných ľudí, ktorých ponuku prijali vaši rodičia, je... nerád by som sa vás dotkol, ale...“

„Tak sa nás nedotýkajte, a uvertel!“ preruší ho Andrea.

„Prestaňte si už konečne myslieť, že sme zhýčkaní jedináčikovia... a navyše ešte nevďační fagani!“

„Totiž...“ Lekár sčervenie až ku korienu vlasov, lebo práve tak nelichotivo premýšľal. „Možno sa mýlim, alebo som vám nesprávne rozumel...“

„Pravdaže sa mýlite,“ neľútostne pokračuje Andrea. „A rozumieť nechcete. Stále myslíte na akúsi zmluvu s koncertom Cogit a na malú nemocnicu v pralese. Chceli by ste ju posta-

viť za peniaze, čo tu zarobíte.“

„Vraví pravdu,“ preberá slovo Juro. „Takú istú, ako že sme neprišli na rekreáciu. Naši rodičia nemajú ani potuchy, kde sme. Nikdy nepočuli o ponuke koncertu Cogit umožniť dvom bratislavským školákum pobyt na exotickom ostrove za drobnú službu — otestovať cogitor na reklamné účely,“ doslovne opakuje Jansenove myšlienky.

„Vôbec nechápem. Akoby si mi...“

„Nebudte nechápavý, čítame ich,“ zadiera Juro. „Nie tak ako z knihy alebo z displaya. Jednoducho rozumieme ich zmyslu. Teraz napríklad ste si pomysleli, že tomuto Izabella nikdy neuverí. Kto to je?“

„Sekretárka z Rio de Janeira,“ zašepká Andrea. „Je tak, doktor Jansen? Teraz si predstavujete, ako s rukou na jej pleci pozeráte na homolovitý vrch.“

„Corcovado,“ nevedomky zahundre mladý muž.

„A už mu preletelo mozgom, ako stojí pred bielym nemocničným pavilónom,“ dodáva Juro. „Juj, prestaňte pochybovať, či ste pri zmysloch! Vysypte, čo si myslíte! Že sme zázraky prírody, však?“

Lekár dlho preglga, kým ako-tak dostane zo seba:

„Nuž, áno... Myslel som si to... A... a nie ste?“

„Pravdaže sme,“ mračí sa piatak. „Lenže máme z toho akurát figu borovú.“

Doktor Jansen sa už nepokúša o bezstarostný úsmev.

„Naozaj som netušil...“

Zarazia ho netrpezlivými pohľadmi. Nemusí vysvetľovať, všetko predsa vedia.

„Áno, áno...“ spamätá sa. „Očakávate, že vám pomôžem. Nuž pokúsiť sa môžem. No najskôr si musím podrobne uvážiť každý čin, na ktorý sa podujmem. Predovšetkým musím zistiť skutočnú príčinu vášho pobytu na Cezume. Testovanie cogitora to teda asi nebude. Zdá sa, že pre koncert ste dôležití skôr pre svoje mimoriadne schopnosti.“

„Povedzte rovno — nebezpeční!“ pripomína Juro. „Presne tak ste si pomysleli.“

„Zabúdam, že pri vás nemožno nič utajiť,“ pripúšťa lekár. „Čo najskôr sa rozlúčiť, nech ich nevyplaším ešte viac!“ domýšľa mimovoľne.

Andrea s Juro sa dorozumejú letným pohľadom. Tvárme sa normálne, aj tak je už totálne vedľa!

Obloha rýchlo temnie, vietor prináša z diaľky hukot vln. Vykročia k pavilónu.

„Do rána sa o nič nepokúšajte!“ Lekár im povzbudzujúco stíska ruky. „A vo vnútri ani slova! Steny majú oči a uši, to vám azda ani nemusím zdôrazňovať.“

Pozerajú, ako sa náhlivo a nervózne vzdáľuje. Opäť si vymenia pohľady. Urobili sme dobre? Váhavo si prisvedčia.

Po večeri chce Juro sledovať na obrazovkách quadrovízie prenos zo strednej Európy. Teší sa na pohľad na rodné mesto, známe ulice i parky. Ale sotva prehltnie posledné sústo, viečka sa stávajú až neznesiteľne olovené. Ešte zazrie, ako Andrea podobne márne zápasí s nepochopiteľnou únavou, a upadne do hlbokého spánku bez snov. Roboti ich oboch vyzlečú, umyjú a uložia do truhlicových ležadiel...

Prvý neurológ oznamuje riaditeľovi koncertu Cogit (počítačové systémy pre všetky použitia):

„Nastali nepredvídané komplikácie. Jansen začína tušiť pôvodný dôvod akcie T—Q.“

„Všetky osoby okamžite izolovať!“ rozhoduje riaditeľ.

(Pokračovanie)

ILUSTRUJE JÁN DRESSLER

Môcť byť tak dobrou strigou

Rozhovor
so spisovateľkou
Mariannou
Grznárovou

Vaša prvá knižka sa volá Vstupujte bosí a knižka rozprávok pre deti Bosá jablň. Rada chodievate bosá?

Chodiť boso po tráve, piesku, okruhliakoch, mokrom asfalte alebo kobercoch výstavných siení je veľmi príjemné a ten, kto to neuskúsil, sa pripravuje o veľa. Pravdaže, môže sa vám stať, že úzkoprsí návštevníci venujú viacej pozornosti vašim neobutým nohám ako vystaveným exponátom.

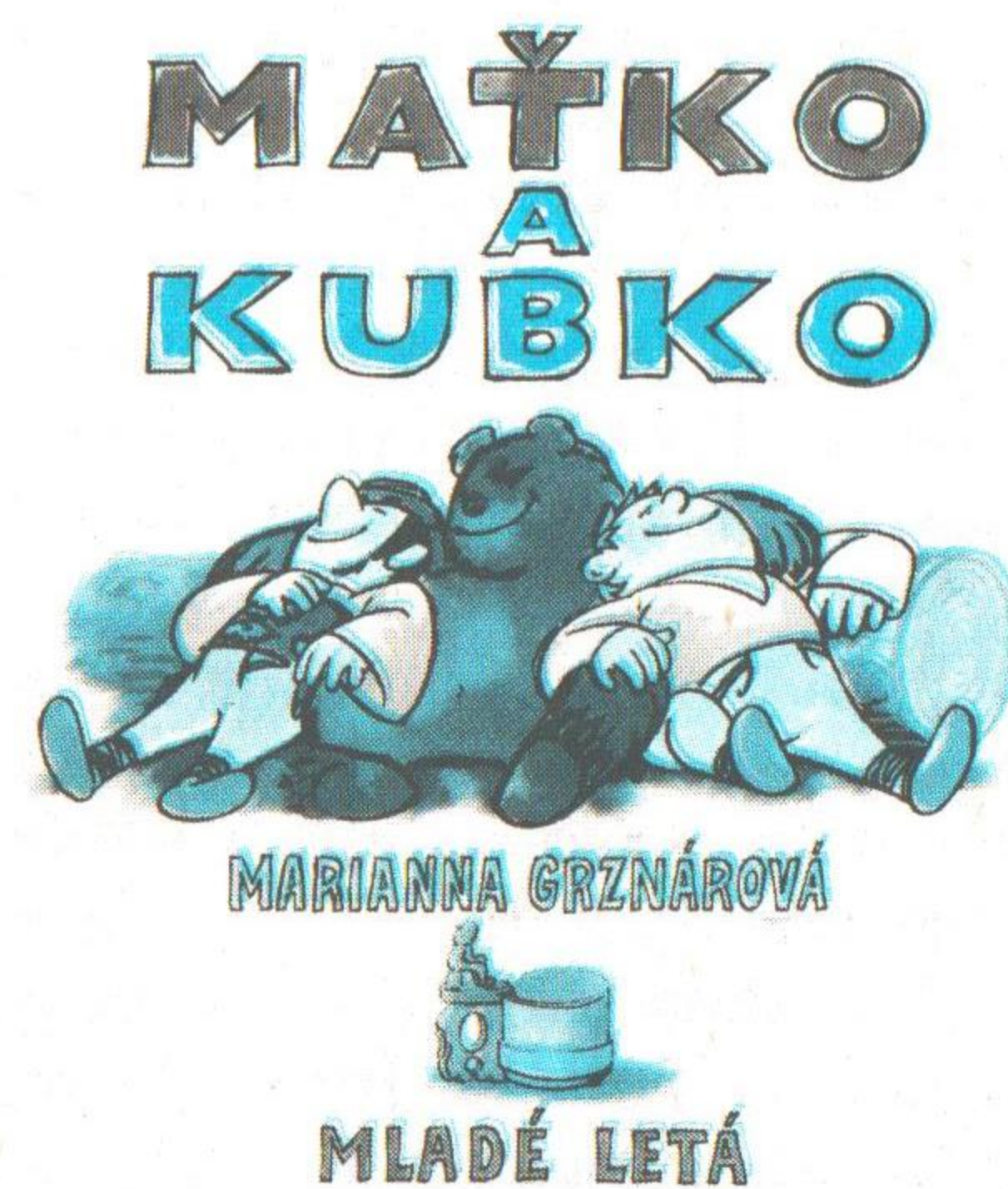
Vaša knižka Matko a Kubko vyšla už v treťom vydaní v obrovskom náklade — rovných stotisíc výtlačkov. Jej vzniku predchádzal televízny seriál Pásli ovce valasi. Dlhý ste ho písali?

Písala som ho jedno celé leto vrátane dovolenky, ale

netrápilo ma to, pretože som si s ním pripadala ako na dovolenke. Aby som si overila účinok svojho seriálu, pozvala som si hneď po napísaní prvej časti (to je tá, v ktorej Kubko a Matko stratia ovce, pretože pri pasení zaspia) známeho básnika a redaktora, aby som mu predčítala.

Zistila som, že moja literatúra je neodolateľná, pretože môj poslucháč zaspal pri čítaní ešte skôr ako zmienení valasi. To ma nezvyčajne povzbudilo a odvtedy v písaní neustále pokračujem.

Naším čitateľom prezradíme, že píšete aj bábkové hry. Jedna

z nich sa volá Hašterica. Pohašterili ste sa niekedy s redaktormi?

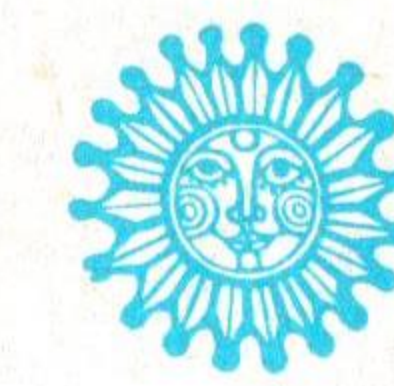
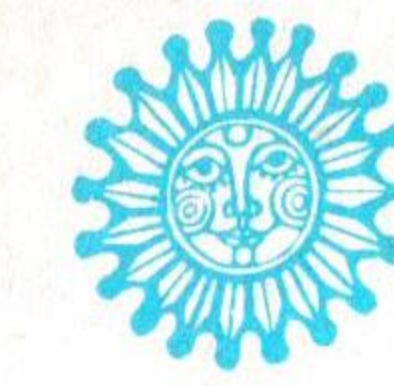
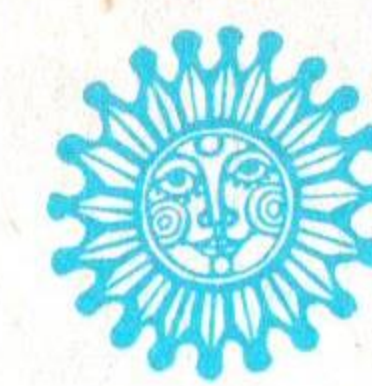
Hašterenie je vlastne pláné hádanie a s redaktormi sa nielenže nedá hádať, ale s niektorými ani diskutovať. To sú, pravdaže, tí, ktorí sami písať nevedia, ale blaží ich pocit, že môžu rozhodovať o osude literatúry i spisovateľov. Mojich redaktorov sa to, pravdaže, netýka. Tí všetci vedia písať tak ako ja a ne jeden dokonca aj lepšie.

Pre najmenšie deti ste napísali leporelo O netopierovi, čo nechcel spávať. Máte rada netopiere?

Iste. Ak by som bola nútená zmeniť povolanie, chcela by som sa stať strigou. Medzi moje rekvizity budú patriť nielen netopiere, ale aj sova a jašterice. Čierneho kocúra si už chovám. Možno by mi to pomohlo vyriešiť mnohé problémy, s ktorými si teraz nedokážem poradiť. Pravdaže, chcela by som byť strigou dobrou a múdrou, aby som účinne dokázala čeliť akejkoľvek zlobe a akejkoľvek hlúposti.

Pripravila
NATAŠA PAVULÁKOVÁ

Zápisník Slniečka

Bibiana — kultúrno-spoločenské stredisko pre deti a mládež v Bratislave pripravilo pre svojich návštevníkov výstavu k životnému jubileu spisovateľky Nataše Tanskej. Iste je vám známa z mnohých pekných knižiek, ktorých hrdinovia sa často prvý raz predstavili práve na stránkach nášho Slniečka. Vám, ktorí ste sa s nimi zatiaľ nestretli, ponúka výstava príjemné zoznámenie prostredníctvom knižiek a pekných ilustrácií. A nebudú medzi nimi chýbať ani tie najobľúbenejšie: Mama, urob iné ticho; S dievčiskom sa nehráme; Puf a Muf. K výstave, ktorá potrvá do 25. II. 1990, vydala Bibiana pekný plagát a skladačku.

1. februára oslávi 60 rokov dlhoročný pracovník vydavateľstva Mladé letá, výtvarný redaktor Ján Švec. Počas jeho práce mu prešli pod rukami tisíce ilustrácií, obrázkami zažiarili stovky knižiek pre deti. K jubileu mu srdečne blahoželáme.

4. februára si pripomenieme 170. výročie narodenia českej spisovateľky Boženy Němcovej. Napriek tomu, že sa narodila pred mnohými rokmi a jej knihy poznali už vaši starí a prastarí rodičia, našla svoje miesto aj v srdciach dnešných slovenských detí. Stačí spomenúť Zla-

tú a Striebornú knihu rozprávok a milovanú Babičku. Svojou múdrosťou, láskou a dobrotou si získala nielen celé generácie detí, ale aj dospelých.

Galéria dieťaťa — výstavné fórum pre deti, má za sebou 10 rokov zaujímavej práce. Vo svojom sídle — v Mirbachovom paláci na Dibrovom námestí v Bratislave, usporiadala mnoho výstav z výtvarnej tvorby detí i našich najlepších výtvarných umelcov. Pri niektorých zaujímavých podujatiach pomáhala galérii i vydavateľstvo Mladé letá. Tak ako doteraz i v tomto roku pripravila pre vás samé zaujímavosti: výstavy maliarov, ktorých poznáte zo svojich obľúbených knižiek i zo Slniečka; výstavu hračiek z ďalekej Indie... A sú tu pre vás pripravené i dve unikátne novinky! Názov výstavy Lego a jeho systémy znie pre vás možno celkom bežne, ale aj trochu záhadne. A je to tak: nebude to len výstava obľúbených lego-hračiek, ale špeciálnych lego-systémov, skladačiek, ktoré pripravujú deti na prácu s počítačmi. A druhá novinka? Roma sam — Sme Rómovia — výstava detskej výtvarnej tvorby cigánskych detí z celého Československa na motívy knižky rómskych povestí a pradávných príbehov, ktorú pripravuje vydavateľstvo Albatros.

Na tieto výstavy pozývame deti z celého Slovenska!

Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež.

Adresa redakcie: 815 19 Bratislava, Suvorovova 3. Telefón 523 26.

Šéfredaktor Ján Turan, zástupca šéfredaktora dr. Ondrej Sliacky, CSc., grafická

úprava Viera Fabianová, redaktorka dr. Lubica Kepštová.

Redakčná rada: zaslúžilý umelec Miroslav Cipár, zaslúžilá umelkyňa Mária Ďuričková, zaslúžilý umelec Lubomír Feldek (predseda), Peter Glocko, Daniel Hevier, Juraj Klaučo, Anton Hykisch, Ján Navrátil, Ondrej Zimka.

Tlačia Polygrafické závody, z. p. Bratislava-Krasňany.

Prečítaš na dúšok

To, čo ti teraz ponúkam, nečítaj na dúšok, a postoj, radšej dychtivo saj, lebo je to čosi, čo ti vždy bude na dobrej pomoci. Dobré ma počúvaj:

„Videl si už spievať drozda alebo slávika? Sadnú si na konárik, napriahnu zobáčik k oblohe a, akoby to ‚čosi‘ ani nevznikalo v nich, ale cez nich len prechádzalo, začínajú im z hrdielka vyvierat, tryskať zvuky jedného nekonečného prúdu. Takto nejako vznikala počas stáročí aj anonymná ľudová pieseň, ktorá nikdy nemala jedného konkrétneho autora, ledaže by ním bol sám život... Sú v nej ako v jantári osudy vašich predkov i vaše budúce osudy. Lebo základným kruhom, v ktorom obieha, je letokruh prírody a ľudského života.“ Takto sa ti prihovára básnik Milan Rúfus v Poďakovaní za život v úvode knižky Spievaj si, vtáčatko.

Spievaj si, vtáčatko — 334 slovenských ľudových piesní vybrali pre teba Mária Ďuričková a Luba Pavlovičová-Baková, ilustroval ich maliar Jozef Baláž. Spreádzajú ich noty k 98 menej známym piesňam, ako aj gramoplatňa, ktorú naspieval Detský zbor Čs. rozhlasu v Bratislave. Nuž teda — ponúkam ti tieto dúšky čistej krásy opäť slovami básnika: „Spriateľ sa s týmito pesničkami. Nemusíš si ich ani spievať. Už ich slová znejú ako básne. Básne, nad ktorými akoby si nikto nebol lámal hlavu. Akoby sa urodili na strome. Ober si do košíčka.“

HANA BENEDIKOVÁ

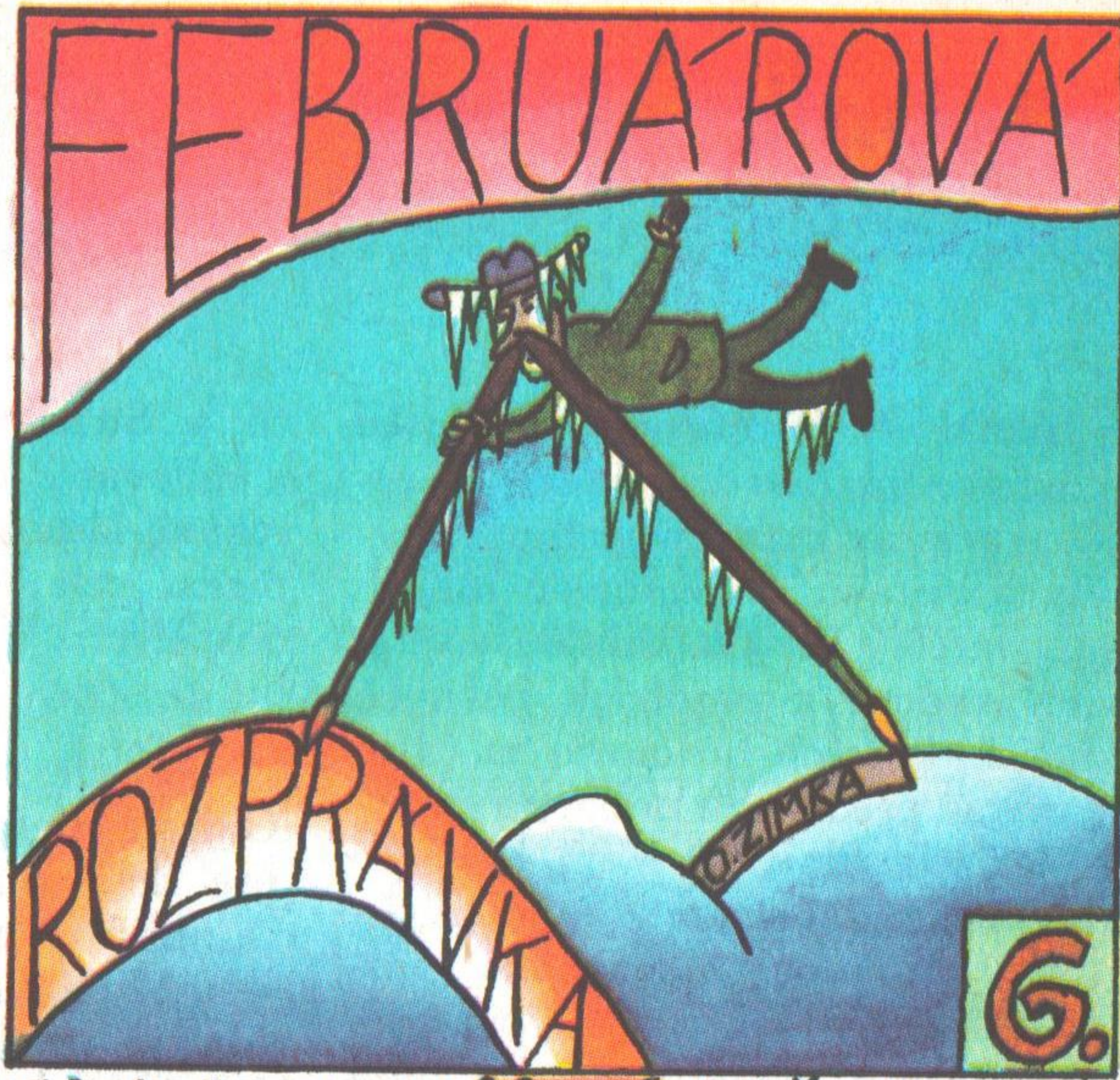
NIE JE TO TAK DÁVNO, V ROZPRAVKOVOM ČASE, V SNEHOM ZAPADANEJ KRAJINE...

ČAKALI NA MARIENKU. MACHOCHA SLŮBILA, ŽE JU V MRAZE A ZIME POŠLE ZBIERAŤ JAHODY

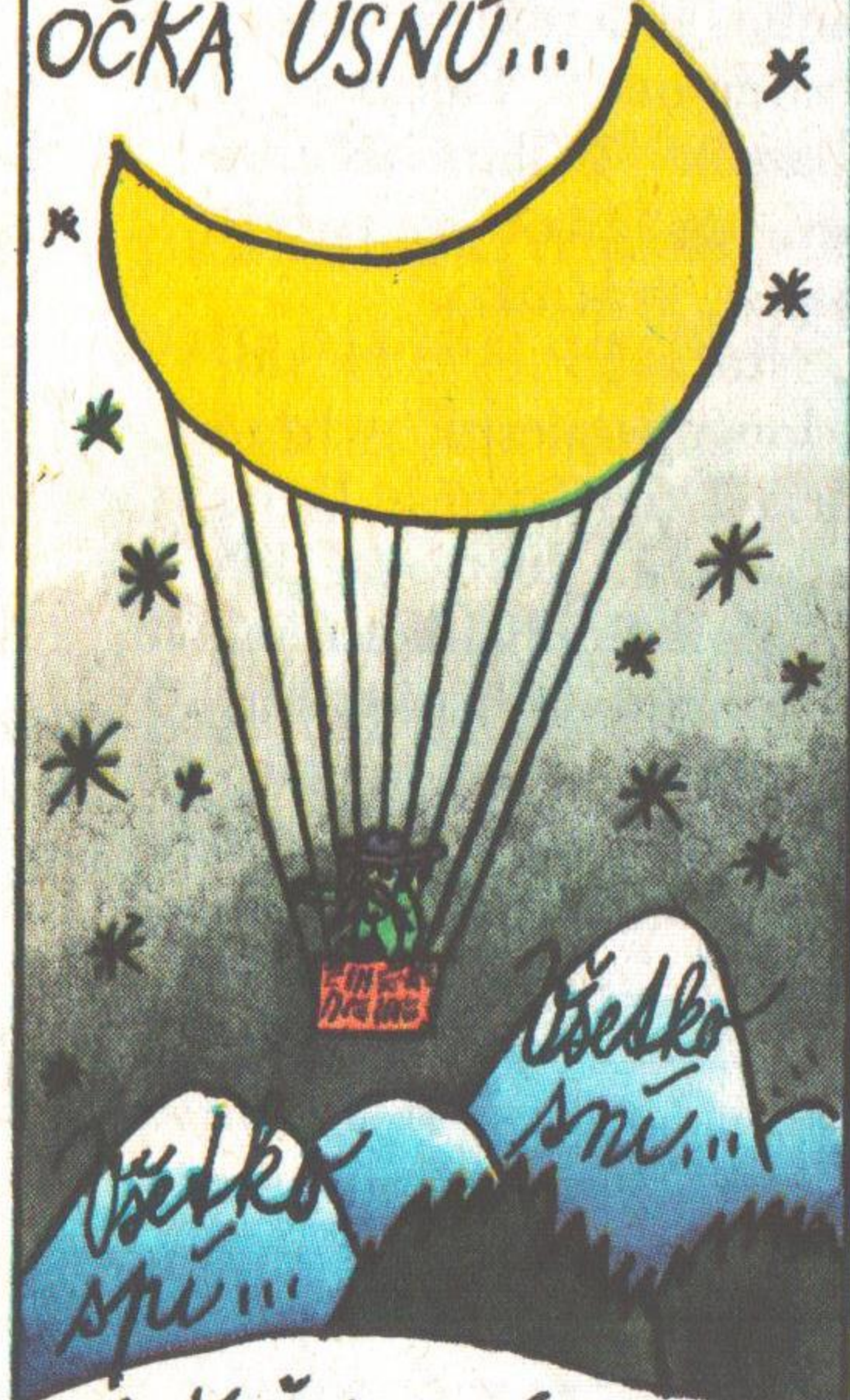
... SEDELO OKOLO OHŇA 12 MESAČÍKOV

NIE JE MARIENKA CHORÁ? NEDOSTALA NÁHODOU CHRIPKU?

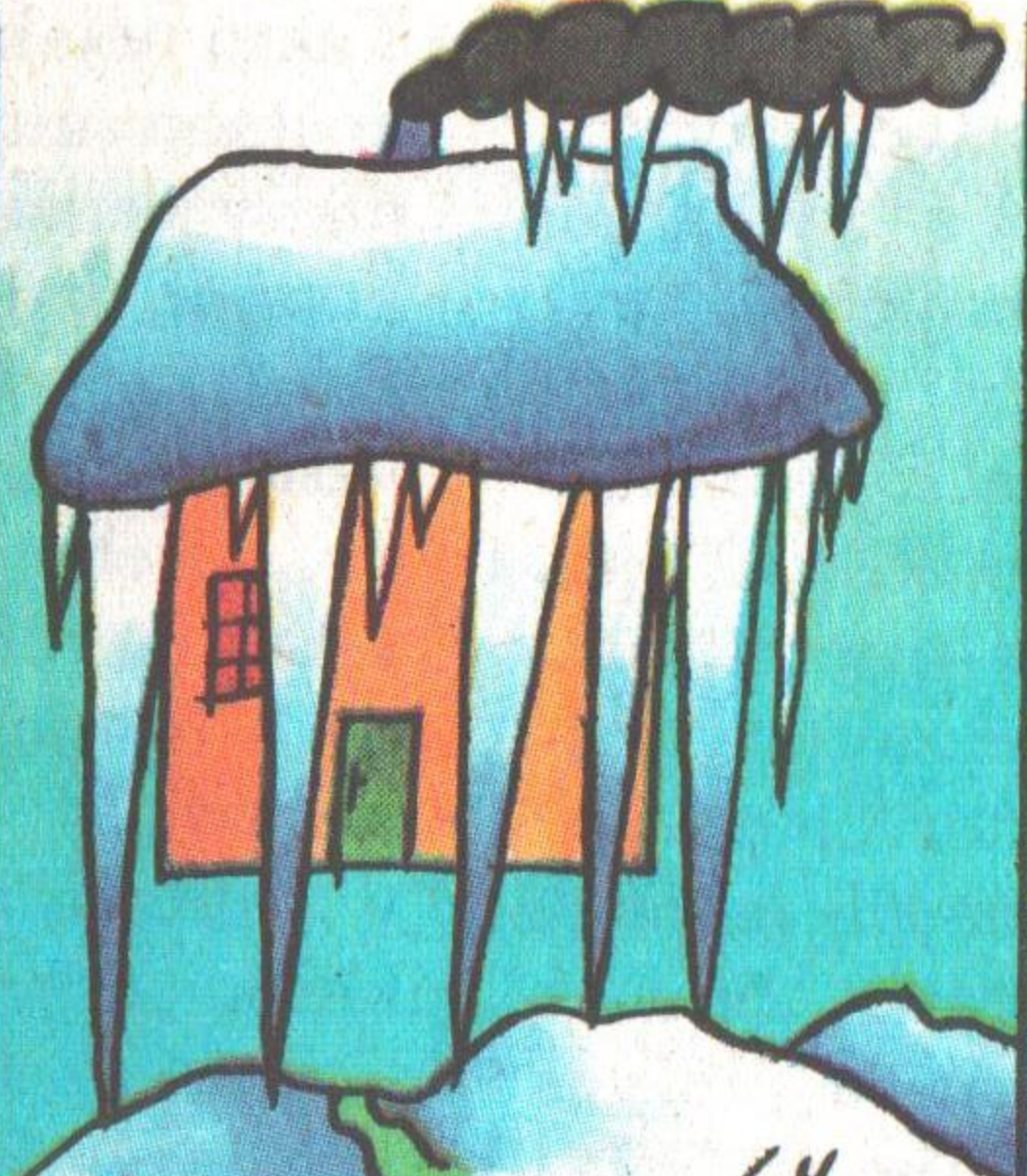
ČAKANIE SI KRÁTILI ROZPRÁVANÍM ROZPRAVOK:

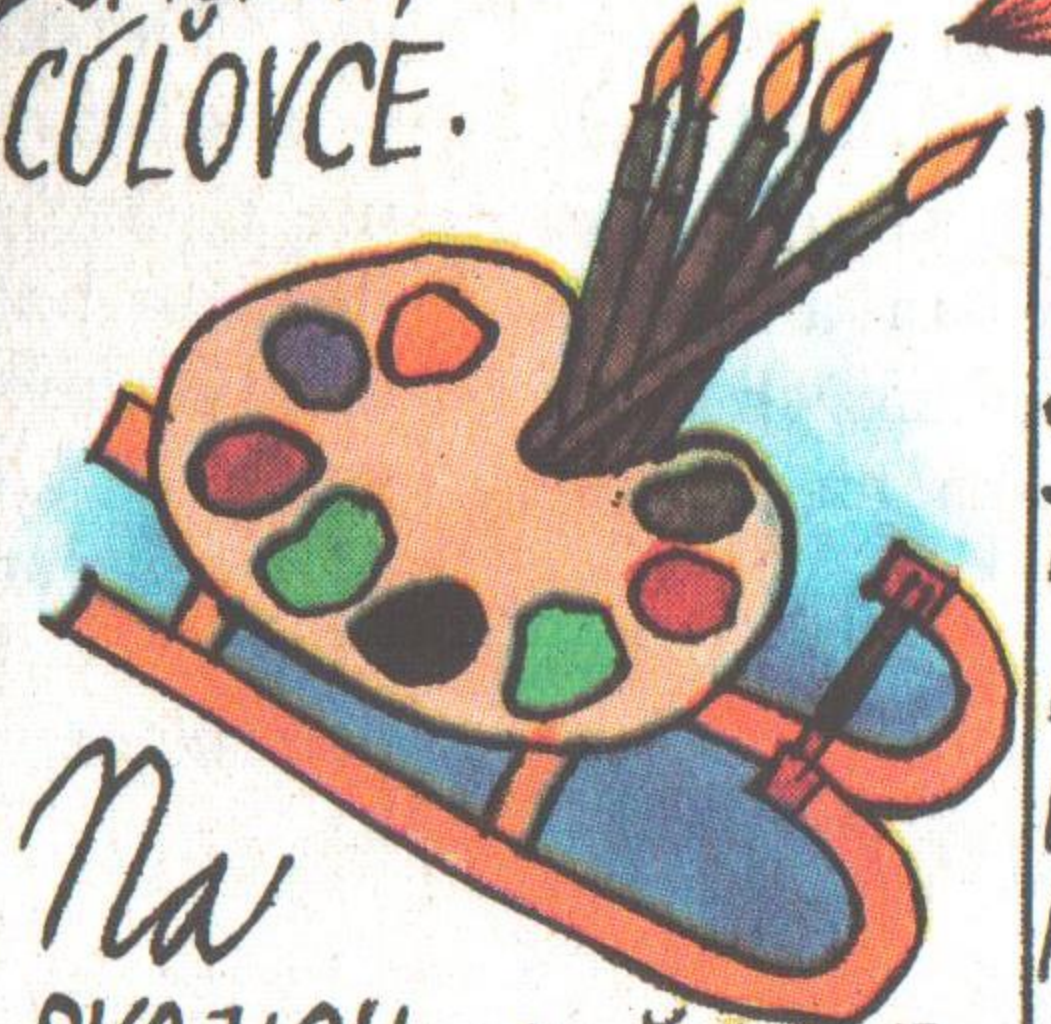
VIDELI STE UŽ AKO SA MESIAC VYNORÍ SPOZA HORY? **Nevideli**, LEBO VTEĎ VŠETKY DETSKÉ OČKÁ USNÚ...

... A KEĎ USNÚ, NEVEDIA, ŽE TO NIE JE MESIAC, ALE MESAČNÝ BALÓN MALIARA MRÁZA. UNÁŠA HO ZA NOVÝMI ČAROKRÁSNYMI DOBRODRUŽSTVAMI. ZAŽIJE ICH A NAMALUJE NA VAŠE OKNÁ A DVERE.

BÝVA SI V CENCŮLOVEJ KRAJINE, V CENCŮLOVOM DOMČEĎU, V OBCI CENCŮLOVCE.

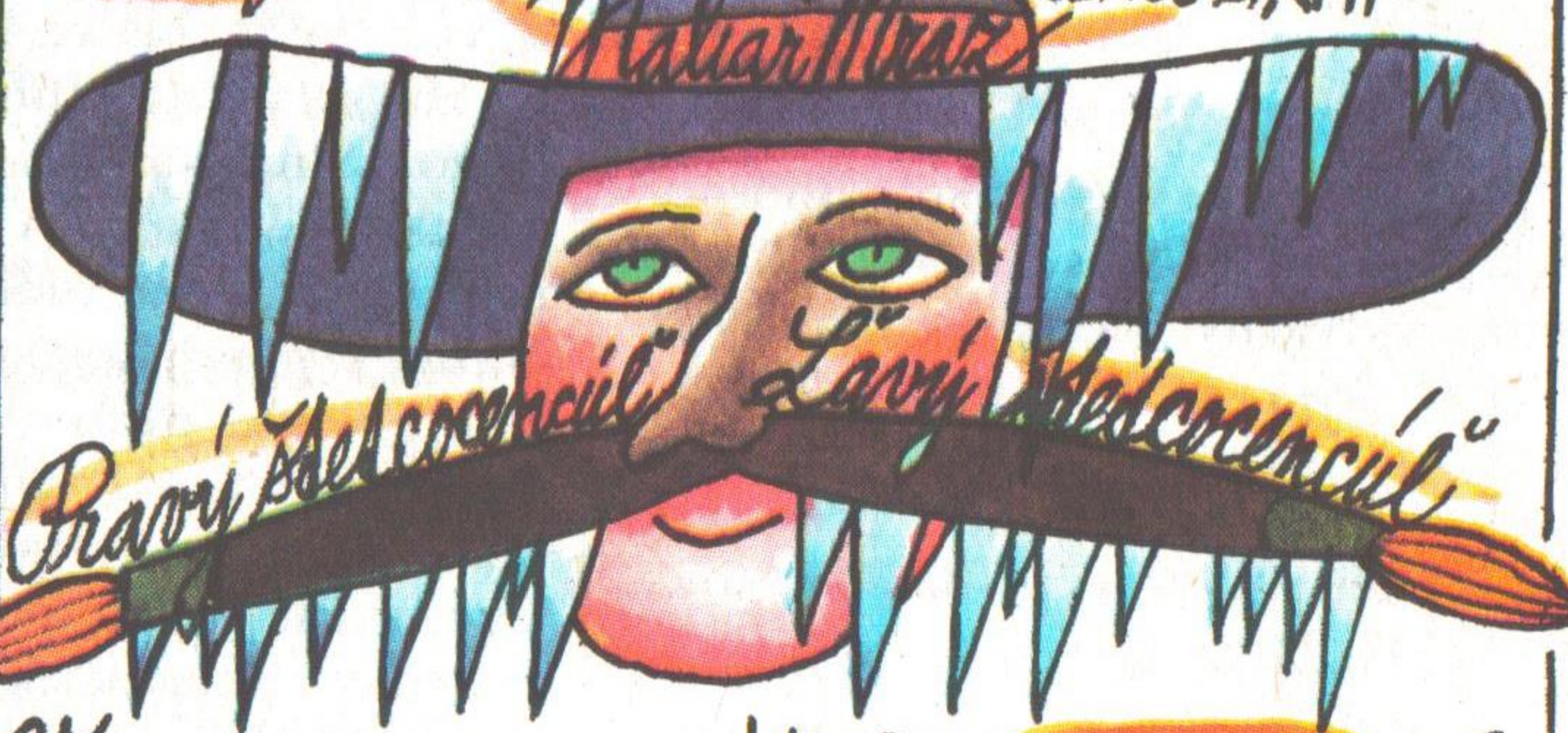

Na svojich pešičh potulkách po krajine pri maľovaní pestrými mrázovými farbami používa paletové sáne.

CENCŮLOVÝ ŠTETEC

JEHO PRAVÁ PODOBA JE OBLONNÁ SA, ŽE MÁ UNIBOSTRETÁ SAJOMÉDORU. LEBO KEĎ MALUJE, KAŽDÝ **slušný ČLOVEK** SPI...

Hovorí sa, že má UNIBOSTRETÁ SAJOMÉDORU. KATNE ŠTETCOVOCENCŮLOVÉ FÚZY A AJ TIE SÚ OCENCŮLOVANÉ MALÝMI CENCŮLIKMI...

V SEVERNÝCH KRAJINÁCH SA TRADUJE, ŽE POMOCOU TÝCHTO FÚZOV AJ LIETA, INÍ HOVORIA, ŽE NIMI KRESLÍ PRESNÉ KRUŽNICE HLAVNE NA SEVERNOM A JUŽNOM PÓLE...

HORAL ONDRO M. NÁM OHLÁSIL, ŽE NESPAL, LEBO STRÁŽIL OVCE PRED VLKOM A VIDEL, AKO MALIAR MRÁZ POMOCOU ŠTETCOFÚZOV PREKRAČUJE ROKLINU ZVANÚ PEKLISKO...

